

Slavko Smolej, Jesenice:

Ob našem Malem »Matterhornu« — planinska pomlad

Ni slučaj, da mi v času prve slutnje mladega solnca, v času, ko se iz mokre rjave zemlje razbohota pomlad, vstanejo misli, ki bolj in bolj dobivajo moč nad menoj, zlasti tedaj, ko je duša najgloblje vezana v vsakdanjost in odmaknjena od utripa pomladnega življenja.

Kajti: res je malo v svetu pomladi, človek pa je je tako željan, potreben! In uživati bi jo moral, se nasloniti na njo, ki jo mlado solnce prinese v doline. Prinese? Tebi pa se zdi, da je ni: stojiš kakor slepec, ko so šli ljudje brez daru mimo...

Kar se ti odpro oči: Vendar je, veliko je, veliko pomladi na svetu. Večne — v gorah! Pomladi brezkončne, v snegu ali ledu, dežju ali solncu! Brez konca ob odstiranju, spoznavanju in vrednotenju življenjskega bistva... Te pomladi se zavedam! Ne vprašam, koliko je je v svetu! —

Duh sveže zemlje se je že davno razprostrl preko polj, bujno je valovilo žito, ko sem ob hrepeneči sili odšel v mogočni svet naših gora, v ono pomlad, ki je odšla iz dolin v gore, da jih prav do najvišjih vrhov obsuje s cvetjem, v skale, kjer drhti nihajoč utrip stvarstva, iz severa naše zemlje na jug, iz juga na sever, iz vekov v veke...

Dva sva se napotila. Počasi sva stopala po poti, ki se je ko bel trak vila v dolino Vrat. Nenavadno vroče se je upiralo solnce v teh prvih dneh poletja, kakor da hoče s podvojeno močjo po nebu in zemlji razdeliti svoje žarke, preden bo morda moralo kloniti pred oblaki, ki so silili izza Luknje.

Nisva hitela. Tudi ne, ko sva pri Peričniku pod težo nahrbtnikov pogasila žejo, gledajoč ustvarjajoče se štrene oblakov po nebu. Za Turkovo planino sva zapustila cesto, ki jo je že zagrinjala senca; tako dolgo sva hodila po dolini... Senca pa je bila neugnana. Lezla je že po Cmiru navzgor, ko sva nastopila strmo pot skozi gozd. Pod krošnjami bukovih dreves sva se kmalu pretolkla do struge hudournika, kjer se nama je odprl pogled na Triglav, ki mu je severna stena prav do vrha žarela v poznem, junijskem solncu.

»Pavle, oblaki! Nič jim preveč ne zaupam!« sem zaskrbljeno zrl kvišku, ko so se vedno bolj širili po nebu, tudi v drevju je

rastel nemir. Pavle je pogledal proti nebu, otrl si je znojno čelo z dlanjo: »Saj bo lepo jutri, to je le proti večeru, boš videl.« Optimist ko vedno!

Pognala sva se po strugi naprej pod roglje Šplevte, potem na lovsko stezo, kjer so naju pričele loviti že prve temnejše sence. Poudarili so jih oblaki, prepreženi na jugu že po vsem nebu, da se je le tu pa tam še kakor izza ozke špranje kazala modrina neba.

Nisva še bila pri onih par klinih tesno ob stenah, ko se je prižgalo nebo, rdeče in žareče. Ob lepi veri slutnje o solncu, ki bo jutrnji dan oznanjevalo svoje zmagoslavje skozi ozračje, se nama je nadaljevala prijetna pot, precej visoko že v gorah med visokimi macesni naprej, kjer nama je zaustavil korak star bor, ki je od strele zadet bogve kdaj klonil.

Tenke in dolge so bile trske, ki so štrlele od njegovega mrtvega telesa — nalašč za najino ognjišče nocoj! Zvrhana naročja sva jih nalomila. Prihajal je mrak in hladen večer. — Potem sva postala. Obstala! Vse je tonilo v zadnjih žarkih večernega solnca. Še veter se je polegel; le v oblakih se ni pomiril, ki so vrel i čez razklani greben Rjavine, čudovite, krvavordeče, ožarjene.

Rjavina je žarela... Stojiš, obmolkeš, dojemaš...

Čudno občutje obide človeka, gledajočega z očmi in z vsem svojim bistvom enako. Občutje, ki mu ne veš imena, razlage. Strmiš v zadnje odtenke rdečih barv. Zadržal bi rad ožarjene ozke ploskve Rjavine, barvo, ki bi ji bila morda enaka samo barva krvi Zlatoroga. Ni ustaviti toka narave. Ploskve so čedalje bolj nejasne prav do vrhov, z mrakom, ki prihaja pred nočjo, ki se plazi vedno hitreje iz doline.

Potem je mir. Z vso silo, nedojemljiv in neznan, vstane. In za vsem vstane tesno, otožno občutje, ki zagrne dušo in raste, kakor raste barva noči v drevju. Da! Vseposvoda je zdaj ta mir. Tudi v doline se je z nočjo vlegel, vlegel se je po travnikih, poljih, hišah, samotnih poteh in na žito, ki dozoreva.

A v gorah trepeče še vedno poslednja zarja v vrhovih, v gorah, kjer sta in pobožno strmita v vrhove — dva človeka!

Šum kamenja...

»Gamsi!«

»Psst!« Eden..., dva..., tri..., pet jih je! Komaj sva jih razločila iz mraka. Pogled nama je uprt proti »Matterhornu« — Skali, in v ogromno vdolbino pod njim, ki jo tudi komaj razločiva.

Gamsi zapuščajo ležišča, ki so jih z nočjo izbrali.

Ni poti, da bi ne srečal tropa gamsov, kadar grem v meni najljubše Martuljkove vrhove. Pogrešal bi jih, če bi se z njimi ne srečal. Pa sem nekoč srečal enega samega. Sam sem bil tedaj v gorah. Pomladi. Žalostne misli sem nosil s seboj. V strmo steno sem se povzpел in poiskal rož, ki sem jih hotel poiskati. Našel sem jih kot ogromne življenjske zadruga, ki so se popenjale po pobočjih. Tako živo se je pomlad tedaj v solnčnem dnevu popenjala proti vrhovom in živo se je v mojem bistvu razvela s prvo rumeno rožo, ki sem jo srečal. In še in še sem našel rož, sredi njih pa je

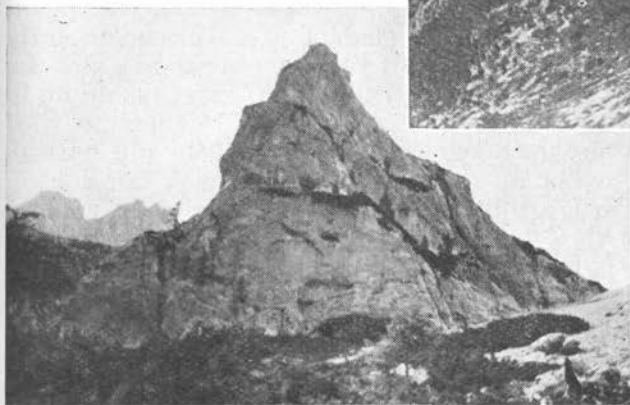
bila smrt — v ostrem žlebu divja koza, mrtva!... Tako sem videl smrt sredi rož, ko sem hotel cvetja!... Postal sem. Zazrl sem se v bela rebra in nehote poslušal pesem roja muh, ki so prišle na račun mrtvega odpovsod. Tudi rože sem gledal poleg telesa in tiste, ki bodo čez leto prav tu in okrog tega mesta imele drugo pomlad še večje cvetove. Življenje in smrt — to sem gledal.

Pa je bila pomlad tedaj! In ta pomlad, prav ta, mi je potem rodila in pustila misli, ki jih še danes nosim s seboj, že s prvo rumeno rožo, ki sem jo srečal, srečal pa se tudi z divjimi kozami.

Jama pod Malim »Matterhornom«

Foto Slavko Smolej

Mali »Matterhorn« — Skala

Ne najdem konca tem mislim. Gotovo, da ni samo meni važno vedeti mnogo o oblikah življenjskih sil sploh. Koliko veš o vsem onkaj!? Težko je o tem razpravljati! Nemogoče? Kakor o tisti temi, ki, ko pride čas, zagrne moj in tvoj jaz...?

Zal mi je zato, da živali bežijo pred menoj — človekom, pred človekom, ki bo zavzel ležišče, katero so si živali pred nočjo izbrale za svoje. Bolj je njihovo ko moje! Zakaj bežijo? Ostale bi lahko: vdolbina je tako velika, prevelika bi bila nam vsem. Toda gamsi so bežali, potem postajali, ozirali se zvedavo, zopet bežali — človek je šel proti njim... Pozni mrak jih je potem zakril, samo oddaljen šum je še ostal v ušesih. Tedaj sva prispela k mestu najinega nocojšnjega počitka.

Noč.

Potrebna svetlobe in toplote, zakuriva ogenj. Suhih drv, ki sva jih prinesla s seboj, krepko nalagava na iz skal zgrajeno ognjišče, da se skoro do stropa vzdigujejo v gosto temo ognjeni zublji in razsvetljujejo ogromni prostor vdolbine. V tem varnem zavetju je morala nekoč biti pastirska bajta, morda pred petdesetimi ali še več leti; med koprivami je zdaj le nekaj tramov in preperelih desk, položenih k steni. Tam se strop zoži k tlom. Naše in gamsov ležišče je tam, nizek kotiček, na levo in zunanjo stran odprt, vendar imaš občutek, kakor da ga je mogoče s svojim dihom ogreti.

Sediva ob ognju. Brez glasu je zrak. Le od Kališča sem prihaja zamolkel šepet dreves, ki se meša s prasketanjem ognja. Nekje globoko pod nama, v temi, se svetlika skromen odsev luči. Dolina... Bogve, v kateri hiši še gori luč. Pri katerih ljudeh? Povečerjali so morda zdaj, spravljajo se k počitku po vsakdanjih opravilih, sleherni dan enako, z malo izpremembami. Ali?...

Lučka je ugasnila! Naenkrat! V jarki svetlobi pa je zagorelo vrh dolin! In znova: zdaj na desni, zdaj na levi — čedalje bolj. Nevihta! Bliža se. Takole: pritajeno najprej šine v visoke macesne pod nama, da se je v njih vzdignil divji šum, nato v krošnje dreves na Kališču — vse za trenutek. Šum je vstal znova z večjo silo, tudi naju je zajel, se zopet polegel, dokler niso skozi bližajoči se ogenj pričele padati kaplje... Mirno sva gledala skozi pramene dežja bliske, ki so se približevali in se užigali vedno močnejši, zdaj globoko v dolini nekje, da so gore vstale v črni silueti, zdaj na desni in zopet levi, da so se pokazale v bleščeči svetlobi. Veličastne sile! Ne, ni bilo nemira v dušah. Spokojno so zrle oči v te sile narave, ki so se porodile v ognju in svetlobi, pa se v gromu od stoterih skal porazgubile do drugega bliska. Veličasten požar se je valil in prelival. Vsepovsod.

In kam so zrle najine oči? Zrle so v jutrnji dan; zakaj dež, ki je lil na vso moč, je nosil pesem optimizma in vero — do jutri se bo izlilo. Res, nevihta se je polegla. Sempatja je še zasvetil blisk, ki je bil slab, preslab, da je zaostal, ko je hotel za njo, ki je prešla.

Dve je bilo menda ponoči, ko me je potresel Pavle. Sijala je luna! Sredi neba je stala ko prikovana. In naravnost na naju je sijala, obdana z mirnimi, težkimi oblaki, ki so jo obkrožali in metali temne sence v stene in vrhove. Teles pa ni ogrela. Zopet, še bolj tesno skupaj s hrbti, z vrvjo pod vzglavjem, sva počivala naprej in čakala solnca, ki bo še danes šlo do vrha divje razklanih vrhov Široke Peči... Spanca pa ni bilo več; prišel je le polsen s svetlobo na očeh, ki se je vtiskala v veke. In oči ne odpreš, ker mrzlo ozračje sili od vsepovsod, da odvzame toploto premraženemu telesu. Da le sije luna!

Vstalo jutro, mrzlo, je oči odprlo. »Dež!« Sivina, dež! Težka, svinčena zavesa je pregrinjala nebo. Prav čez vse vrhove se je legla, da je bilo tu ko na pravi čemerni jesenski dan. Iz doline se je valila megla... Nič solnca! Dež! Računi prekrizani! Kaj zdaj?

Nič! Naprej ne greva! Tu ostaneva! Popoldne se napotiva čez Kališče v dolino. Dosti imava časa, in zakaj prej v tisto dolino, ki

je v najlepšem solncu mnogokrat bolj mračna, nego je v dežju sivina narave? — Visoko gori v gorah, v meglo odetih, ob enakomernem usipavanju deževnih kapelj, sta dva svobodnjaka potem zakurila ogenj. Prijetna in spokojna toplina jima je izvirala iz njega, ogrela sta si dušo in telo. In oči so jima žarele, ker so jima usta govorila in iskala v visokih zubljih tistih dni, ko bo še vrh, ko bo še veliko vrhov, morda tudi takih, kakor sta ga preživela.

Na Kališču pa so bile rože. Rjave. Požgalo jih je junijsko solnce, le tu pa tam je še stala v vsej svoji življenjski sili roža rumena ... Kaj sem nosil z gora s seboj? Brezkončno pomlad sem nosil, navezano na barvo Rjavine, na svetel dan in na grom v divji noči. Bogato darilo!

V tisti pomladi so mi vstale nove misli: »Kam je odšla življenjska sila zdaj rjavih cvetov, kam ona, one divje koze, tedaj, pomladi? ... Se li tudi ta presnavlja?«

Marijan Lipovšek:

Nekaj misli ob Kugyjevem »Triglavu«

Možje, ki so poklicani ocenjevati taka velika dela, kakršno je Kugyjevo »Pet stoletij Triglava«, so že spregovorili svojo besedo. Izrekli so hvalo in zahvalo očetu knjige Kugyju in njegovim odličnim sodelavcem. Povedali so tudi, kje so v tem delu pomanjkljivosti in katera poglavja so posebno dobra. Ne bom se spuščal v presojo dela; povedati pa hočem ono, kar se mi zdi za naše slovenske razmere potrebno. Govoriti hočem namreč o plezanju in o njegovi bodočnosti, pod vtisom Kalteneggerjevega uvoda v plezalni del Kugyjeve knjige.

Kaltenegger je z veliko mero objektivnosti, ki jo zmore le nepristranski opazovalec, opisal zgodovino Triglavske stene ter kratko in točno orisal duhovno stanje generacij ob njej vsa dolga desetletja od l. 1906 sèm. Celo tiste samozavesti, ki tiči v veliki večini nemških spisov in ki dokaj neprijetno dirne vsakega drugorodca, ni mnogo opaziti v njegovem članku. Malce ostro kritizira izvedbo skalaške smeri. No, tudi naši plezalci so se zaradi nje udarili med seboj. Za severovzhodni raz Triglavskega stebra se je pač borilo mnogo plezalskih družb med seboj in, če se je slučajno slovenski posrečilo biti prva, ni zasluga nemških plezalcev drugod po steni zato nič manjša. Szalay ima pa za nadomestilo itak svoj skoraj enakovredni severozapadni raz.

Toda ni moj namen, da bi sodil o teh specialnih odstavkih, ki samo podrobno rišejo takratno plezalsko snovanje v Triglavski steni. Poudaril bi rad ono, česar nas je Kaltenegger nehote spomnil s svojim člankom, da namreč pri nas ugled plezalcev in ugled strme alpinistike padata. Ni dolgo tega, kar smo v Mlakarjevem članku brali prav hude očitke plezalcem in plezanju. In navdaja nas skrb,

kaj bo iz tega. Ali je to zasluženost? In če je zasluženost, kako tu pomagati in s čim zboljšati našo plezalsko moralno?

I. C. Oblak je nekoč pisal o plezalcih, češ da imajo zgolj športno-rekorderske namene; dal je — vsaj teoretično — vse plezalce na en kup in nam skušal prikazati, kakšno je po njegovem pravo planinstvo. Njemu se nismo čudili. Bil je pač zastopnik estetske struje, torej načeloma nasproten plezanju v modernem smislu. Takrat, ko se je v Vestniku vršila tista majhna bitka med eno in drugo strujo, sta si bili najbrž obedve premalo v svesti samih sebe in svojih pravic do obstoja. Zato so vsaj plezalci v takratni polemiki precej slabo odrezali, ker niso bili nanjo pripravljeni. Kajpak so odgovorili s sijajnim realnim delom v skalah, ki ga noben esteta ne more ovreči in ki je tudi zares več vredno kakor estetiziranje, če to slednje ni prepojeno z veliko potenco umetniške narave pisatelja.

Najbolj zanimivo je pri tej borbi, da naši esteti še danes stavijo za zgled Kugyja, ki je sicer res izrazit zastopnik romantične alpinistike, toda je obenem tudi mož dejanja. Vse njegove borbe za razne prvenstvene smeri (tudi za prvenstvene, kjer je imel tekmeča!), vse njegovo zgolj borbeno veselje nad zmago, njegovo izrazito voljo do uspeha tudi tam, kjer je bilo tveganje zares veliko, vse to ti esteti prezro. Seveda priznavamo Kugyju poleg teh velikih dejanj tudi globoko poetično naravo. Toda brez dejanj bi bil le tih poet, brez poetične narave pa še vedno velik alpinist, stopajoč v prvih vrstah svoje dobe, utiralec poti v pravem in prenesenem pomenu besede. No, estetom, ki so zadovoljni samo s sanjarjenjem, se ne čudimo, da jim plezanje in njega izvrševalci niso po godu. Čudimo se pa Mlakarju, ki mu ni nikdar, vsaj kolikor je meni znano, nihče odrekal, da je alpinist. Čudimo se tem bolj, ker vemo, da je tudi Mlakar mož dejanj. Saj je bil eden izmed prvih, ki so delali težke ture doma in v tujini in ki ima za seboj pravo pestro in bogato življenje-alpinista! Ker se s plezanjem ne strinja, pomeni, da ne more ali da noče slediti razvoju alpinistike. Ker pa ne estetizira samo, temveč v gorah tudi zares nekaj dela, nam ni razumljivo, odkod njegovo odklonilno stališče do alpinistike; utemeljil ga v svojih izvajanjih ni.

Za Mlakarjeva izvajanja je predvsem značilno, da tudi on zлага vse plezalce v en koš. Plezalec mu je očitno le homo alpinus reptans, t. j. neka vrsta planincev, katerih en izvod je enak drugemu. Zakaj tako? Zakaj ta krivična presoja? Čemu to posploševanje? Če bi vprašali Mlakarja po imenih, kdo so tisti plezalci, ki se tako slabo vedejo, bi bil za odgovor najbrž v zadregi. Razumljivo! Taki spisi so naperjeni na splošno in se osebnih stvari skrbno izogibljejo, ne samo ker so predelikatne, temveč ker jih je zares težko dognati in dokazati. Sodeč po mnogih osebnih poznanstvih, po alpinističnem udejstvovanju svojih tovarišev in po njihovem pisateljevanju, moram ugotoviti, da se ogromni del plezalcev dobro zaveda resnega pomena plezanja. Če so zelo zaverovani vanj, ni nič čudnega. Pomislimo samo, kako moramo biti povsod v življenju eno-

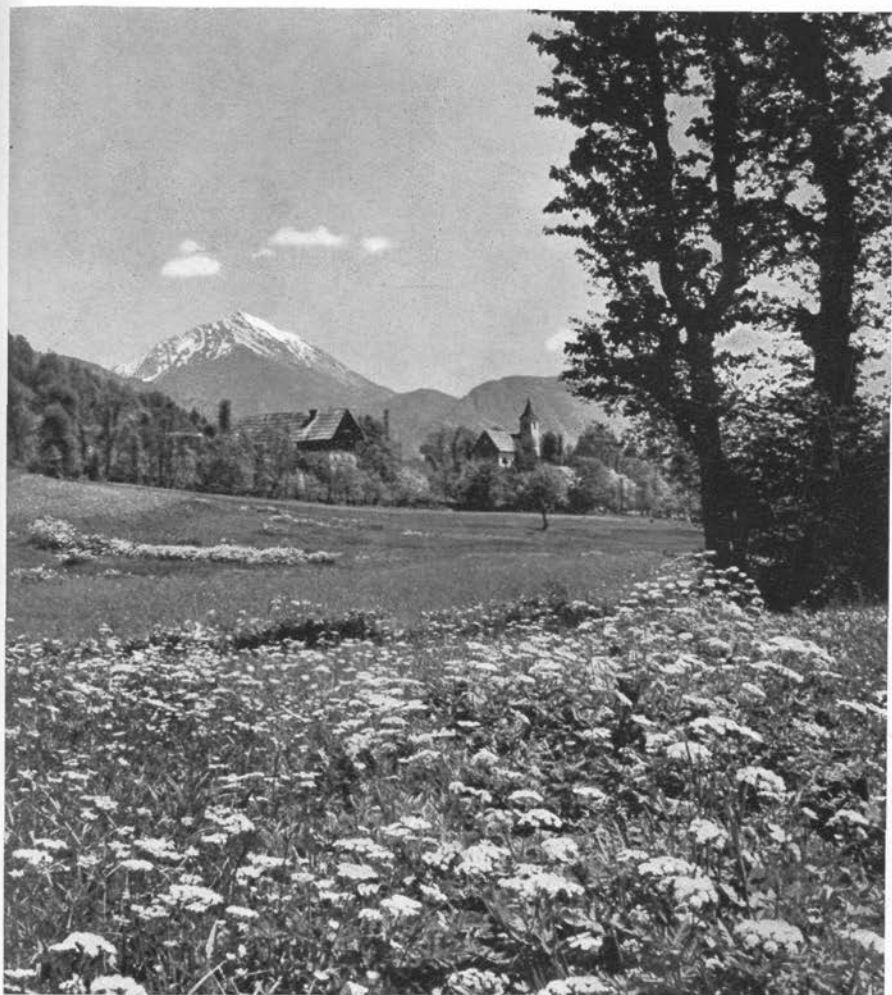

Foto Skerlep Janko

Iz blejske okolice (Sebénje z Begunjščico)

stranski, če hočemo dosegati večje uspehe. To je naravno in pravilno; saj je tudi vsak — si licet componere — učenjak tudi v toliko čudak, ker je zaverovan v ono, kar ga zanima. Pa niti niso vsi plezalci taki! Poznam dobre plezalce, ki z veseljem hodijo po preprostih potih, ker jih to veseli. Če se potem obrnejo v steno, kaj je na tem slabega? Je li dejanje samo na sebi slabo ali dobro? Tega pač ne zna niti Mlakar prav odgovoriti, kljub temu, da je alpinist in sicer dober alpinist in obenem duhovnik, torej vodnik v človeški notranji rasti. Njemu se to zdi le neumno ali smešno.

Vsakdo, ki ocenjuje dejanja plezalcev, bi moral duševnost tistega, ki ga je privedla življenjska pot v steno, do podrobnega poznati, če bi hotel vestno presoditi, kaj je boljše: pot v steno ali v — žganjarno. Plezalcem namreč plezanje izpolnjuje del svetovnega nazora; to udejstvovanje jim je pravo potrdilo življenja — in že zdavnaj so govorice o samomorilcih le prazne bajke! Plezanje nam plezalcem pomeni šolo za značaj in ni vseeno, krenemo li vanjo ali pa se mimo nje odpravimo v vsebine prazno življenje! Pa mi bo rekel g. Mlakar: »Saj ni treba v žganjarno — v cerkev pojdite!« S tem pozivom smo ravno pri tistem: kdo pač ve, da bo plezalec mogel kreniti v cerkev, t. j. na pot religije? Ravno za to presojo je potrebno temeljito poznavanje duševnosti; saj je ta odvisna od celega kompleksa pojmov, ki tvorijo tako imenovano življenje. Nekateri se lahko odločijo za to, drugi za drugo pot, če že iščemo v vsakem resnejšem človeškem udejstvovanju pomena in opravičila v nekakšnem etosu. To je velika in resna stvar; ne moremo je odpraviti mimogrede in še manj z utesnjevanjem nazorov in navodil. Zato so čisto pravilne Potočnikove besede, ko pravi: »... in če zaide mimo vseh zank in nastav v planine, Boga zato hvalimo. In če ga sreča na ozkih stezicah smrt — obvaruj nas je Bog! — bolje je, da umrje mlad mož, kakor pa postaran in betežen mladec!«

Še daleč nimam namena, da bi zagovarjal slabe strani plezalcev. Saj jih vsi dobro poznamo: nevoščljivost, obrekovanje ter povzdigovanje samega sebe in svojih dejanj. Zaradi teh slabosti pa zabavljajo naši esteti ne samo nad vsemi plezalci, temveč tudi nad plezanjem samim, kakor da bi bilo ono krivo takih zablod! Kje pa ni slabih ljudi? Katero gibanje ima v svojih vrstah samo čiste člane? Kateri družben, političen ali religiozen pokret je brez črnih ovac? Seveda, za plezanje je to posebno nevarno, kakor za vsako smer, ki si stavi za cilj neke etične smotre, da prav zaradi teh mislijo oni, ki stoje ob strani, češ, v njem mora biti vse samo dobro (v kolikor mu niso načelno nasprotni). Plezanje naj vzgaja značaj, krepí voljo, zbuja smisel za tovarištvo — uspehi pa tako slabi! Mari pa bi tisti slabi plezalci, če so res taki, bili kot navadni planinci in zemljani boljši? Gotovo ne! Izboljšalo bi jih lahko samo nekaj, kar je samo na sebi dobro in za kar so močno vneti. Če je to kako osebno nagnjenje ali kakšna filozofija ali religija, je potem praktično vseeno. Toda mi plezalci smo ravno tega prepričanja, da jih bo tudi plezanje sčasoma izboljšalo in zresnilo. Kajpak samo golo športno plezanje ne! Tu smo pa pri tisti točki, ki je kočljivejša kakor presoja osebnih

napak plezalcev. Naletimo namreč na vprašanje: Kako in v kakšni obliki naj alpinistika pomaga etično izboljševati človeka?

Ali naj alpinistiki pustimo njeno pot, ne da bi posegali hoté v njen razvoj? Ali naj jo opustimo in se s tem vrnemo k gledanju na gore naših prejšnjih rodov? Poiščimo si iz Kalteneggerjevega članka nekaj odstavkov, ki so značilni za miselnost naših prednikov! Za dobo okrog 1905—1910 najdemo sledeče: »Die Bewohner des Savetales lagen damals noch in einem alpinen Dornröschenschlaf... Die Laibacher aber waren nirgends zu finden, als auf markierten Wegen, und noch etwa um 1908 vernehmen wir von maßgebender alpiner Stelle aus Laibach die Warnung, man solle es nicht den auswärtigen Bergsteigern nachmachen, die nach Art der Selbstmörder in steilen Wänden herumkriechen, statt sich hübsch sitzsam an den gebahnten Pfad der Tugend zu halten...« — In za dobo okrog 1920—1925: »In Laibach war jetzt nach langen Jahren des Dunkels eine junge Generation herangewachsen, der sich die Pracht und Schönheit der Berge in vollem Glanze offenbarte... Eine von des Gedankens Bläße nicht angekränkelte Jugend steht vor der großen Wand...«

Vzorno je naslikano naše spanje in prebujenje!

Ne zamerimo svojim prednikom in njihovi preprosti miselnosti, zamerimo pa mi plezalci po pravici nazorom o plezanju, ki jih razvija Mlakar v svojih spisih leta 1937. in ki pomenijo prav lep korak — trideset let nazaj! Planinsko in narodnostno delovanje SPD v takratni dobi spoštujemo. Saj vemo, da rabi vsako gibanje podlage, preprostih začetkov in stopnjema temeljite rasti, da sploh kam pride. Toda protivimo se vsakemu nazadovanju. Kako pa si Mlakar predstavlja sodobni alpinizem? Ali naj se vrnemo na izletniška pota in hodimo spodobno po markacijah? Ali naj zanikamo ves razvoj in vržemo v koš vsa duševna izkustva in dognanja plezanja? Na kaj se naj opremo? Ali more biti nam, ki nam gore toliko pomenijo v življenju, alpinizem le nekaka zabava? Ali je morda tako pri Mlakarju? Z njim vred dobro vemo, da ni tako! Gore so nam postale kos življenja, del svetovnega nazora. Eden se jih loti z borbo, drugi z uživanjem. Toda iskanje lepote v gorah — očitno je Mlakarju ta motiv najbolj pri srcu — imajo zlahka pri roki tisoči planincev. Zakaj se na tem ne zboljšujejo? Zakaj je večini hoja po gorah le navadna meščanska zabava? Ali more táko planinstvo samo na sebi roditi kakšne moralne uspehe? Niti samo na sebi niti oplemeniteno s katerokoli etično idejo ne more roditi širših uspehov, ker je vsebinsko premalo močno, da bi človeka zavzelo. Iskati moramo rešitve drugod.

Tisto pismo »staršev«, ki ga je Mlakar priobčil, je značilno, kako tesno umevajo alpinizem (ne samo alpinistiko!) preprosti ljudje. Mlakar se očitno z njimi strinja. In namesto da bi ugledni alpinisti tako važno gibanje, kakor je alpinistika, zgrabili od prave strani in ji pomagali na noge, t. j. jo spravili v tek za duhovni napredek človeštva, jo smešijo ali odsvetujejo! Mislím, da je to velika napaka. Alpinistika, ki naj pomeni močatost, borbenost in uživanje lepote,

združeno sočasno s telesnim športnim gibanjem, nam lahko pomaga premostiti težave v notranjem napredku tam, kjer marsikatera druga sredstva odpovedo. Vsi tožimo o duhovni krizi in segamo po starih, preizkušanih receptih za duševno zdravje, pa vidimo, da drug za drugim odpovedo. Socialna, politična in gospodarska morala pada. Čim bolj smo civilizirani, tem manj smo kulturni.

V mladini opažamo znatno nazadovanje srčne kulture, ki pomeni obzir do bližnjega in umevanje nežnejših strani duševnega življenja. Čutimo pa tudi pomanjkanje nadarjenosti in dober del lenobnosti. Toda vse to ne samo v šolskem, oziroma v poklicnem življenju, temveč tudi v — športu. Tudi ta tako oboževana panoga človeškega udejstvovanja je — povprek pogledano — prav plitvo izvrševana. In prav tako krizo preživlja alpinistika. Mladim je prenevarna, preveč tvegana in premalo udobna. Pot do uspeha in zmage jim je pretežka. Nam pa manjka novega Juga. Ni med nami človeka, ki bi znal alpinistično udejstvovanje tako točno utemeljiti, ki bi bil obenem sam plezalni prvak, čist značaj, dober psiholog, v filozofiji podkovan in še organizator in pisatelj v eni osebi. Vse to je bil Jug v največji meri. Izmed Slovencev poznam enega samega, ki bi bil za to še sposoben, rajni dr. Tuma, če bi bil danes živ in še mlad. Toda če ni ene take osebnosti, jih mora to vlogo izpolniti več. To pa ni tako izključeno. Treba je samo pravilno izpovedati nazore, zbrati krog ljudi z istim smotrom in nato delati.

Izhajam iz prepričanja, da je duševna podlaga plezanju skupina motivov, od katerih sta najvažnejša borbeni in uživajoči. Lahko bi ju imenovali tudi moški in ženski. Kakor sicer v našem življenju, se tudi v odnosih do plezanja in sploh do udejstvovanja v gorah ta dva svetova prepletata in izpolnjujeta, odvisna od trdnosti volje, bistrosti razuma in občutljivosti duše. Mislim, da je plezanje, katerega osnova je od teh dveh motivov po Jugovem nazoru volja do zmage, stremljenje po prvenstvu, torej borbenost, naravnost idealno sredstvo za vzgojo volje in značaja, samo če je pravilno usmerjeno. O svojih turah je Jug pravilno sodil, da niso tako pomembne, kakor so jih cenili njegovi sodobniki.¹ V neprimerno preprostejšem stanju nego fizična stran teh tur pa je bila takrat samovzgoja in samobvladanje plezalcev. Če pomislimo, kako notranje raztrgani, nesložni, zavistni in malenkostni so bili takrat plezalci celo na turah med seboj (prim. Jugove spise!), se moramo čuditi, da so ti fantje v taki neslogi in s tako slabo družbeno zavestjo take ture sploh zmogli. Če si to prav predočimo, nam je takoj jasno, da je napredek tovariške zavesti vsaj v zaključenih družbah od tedaj pa do danes zares velik. Tisti primer, ki ga navaja Mlakar o dveh plezalcih in o njunem »cigaretnem tovarištvu«, je pač redka izjema. Kolikor sem sam plezal in poznam druge plezalce, lahko rečem, da se je tekom teh 15-ih let vsaj tovariška morala znatno dvignila.

Toda sedaj, ko je »alpinski prostor domala izrabljen« (Ložar), t. j. ko je vedno manj novih problemov v skalah, se je v plezanju

¹ Alpinistika se je pri nas takrat res šele rodila. Subjektivno so kajpak Jugove ture več ko izredno in nadpovprečno delo.

naglo pojavila kriza, in sicer v tem, kar je najnevarnejše, da je vedno manj plezalcev in da plezanje sploh vedno bolj usiha. To je znak, da so plezalci alpinistiko napačno pojmovali. Plezali so samo dotlej, dokler je bilo kaj nepreplezanega, ko so lahko še bili prvi. Kasneje jih niti tehnično delo niti estetsko uživanje ne vabita v toliki meri. Dotok novih moči pa znatno pada, ker zahteva plezanje danes kakor prej prav tolikšne fizične in moralne žrtve, a ne more več nuditi nagrade prvenstva. Volja do zmage, ki je tudi zgodovinsko utemeljena kot osnovno gibalno za alpinistiko,² danes ne more več biti izraz kakega rekorderstva, temveč si more poiskati zadoščenja in udejstvovanja samo v borbi s potjo, katere prvenstvo je že prej doseženo. Danes smo lahko samo tu di mi na onih potih, kjer so drugi že hodili. Motiv objektivnega prvenstva se torej zaradi stvarnega stanja sam po sebi izločuje iz skupka motivov, ki sestavljajo pojem plezanja.

Toda tudi če ni več prvenstva, je naloga in smisel alpinistike še vedno borba. Na splošno je to tisto, kar imenujemo pri plezanju »športno«. A če se to tolmači zgolj z zunanjim udejstvovanjem (in kar priznajmo: večidel se je to res s a m o tako ravnalo), postane ta motiv, dasi je na videz dovolj močan in globok, pri natančnejši presoji povprečen in suh; zato, ker se vsako telesno udejstvovanje zmehanizira in otopi, če mu ne vlada neka zdrava i d e j a, ki jo lahko samo naš duh vdahne v delo in dá temu trajen smisel. Tuma je v svojem »Pomenu...« pojmoval šport z etično idejo že tako oplojen, kar je bilo v toliko napačno, ker je to ustrezalo le neki idealni predstavi in se še daleč ni ujemalo z realnim stanjem športa, niti kar ga je v alpinistiki pričujočega in še neprimerno manj z drugimi športi, ki so res samo to in nič več. Le redke izjeme so bili etično visoko stoječi alpinisti — športniki (Jug, Lammer).

Zelo močan, važen in dovolj življenja zmožen je estetski motiv. Toda ta ostane vselej le p a s i v n a stran človeške duševnosti, t. j. le dojemanje in ne neposredno delovanje na notranji rasti.

Ker nas torej niti zgolj športno-borbena niti estetski motiv ne zadovoljita in ne kažeta za bodoče nikakega dobrega izgleda — saj kljub njunemu obstoju alpinistika pojema — moramo priklicati v življenje tistega, ki ga je venomer čutiti iz Jugovih spisov in ki ga je tudi Tuma našel v svojih plezalnih vzornikih: motiv zavestne in namerne samovzgoje (zavesti skupnosti, zavesti dolžnosti ter obzira do družbe in do tovariša), ki temelji v tistem prastarem izreku ljubezni do bližnjega in ki ne pomeni ne jokavosti in ne slabotnosti, temveč moč in samozatajevanje. Torej vzgoja v smislu nekakšne ž i v e krščanske etike. Ker pa se da to v alpinistiki doseči s a m o na podlagi borbe, je prav to vzrok, zakaj so vsi veliki možje, kakor

² Prvih obiskovalcev gora, če izvzamemo znanstvenike, ki so imeli posebne namene, ni gnala na pot lepota, ker gorske lepote v našem smislu sploh niso videli. To čutimo iz vseh potopisov tedanjih dob. Razgled pa je bil drugotnega pomena, le neka posebna nagrada; saj so n. pr. nekateri od prvih obiskovalcev Triglava dospeli nanj v dežju in imeli kljub temu veliko zadoščenje z borbo kot tako. (Hermannsthal.)

Jug in Tuma, to borbo tako visoko cenili. Če je padel nivo takega udejstvovanja na moralno višino, bolje nižino drugih športov, ni borba sama na sebi prav nič kriva, temveč tisti, ki so jo napačno izvajali. Še vedno pa ima plezalec prej praktično možnost, da se etično izboljšuje, ker ga plezanje neprestano k temu sili, kakor pa kakšen estet, o katerih Tuma po pravici pravi, da so navadno brezsrčni in je njihova »toplina« le prazno občudovanje narave.

Nikakor ne tajim, da se dá taka vzgoja doseči tudi izven alpinističnega udejstvovanja. Toda prepričan sem, da ne more biti nobenega pouka bolj živega, praktičnega in neposrednega kakor taka šola v gorah. Toda alpinistika mora biti usmerjena, t. j. v ideji in v vodstvu organizirana. Alpinistični tečaji naj bi ne bili samo šola za tehniko, temveč tudi šola za zavestno disciplino in moralo. Ideal, ki ga vidim pred seboj, je za enkrat kajpak zelo daleč in še neizvedljiv. Toda predstavljajmo si nekaj mladih mož, tehnično sposobnih — sicer pri mladini, katero naj vodijo, ne veljajo nič — duhovno zrelih, v značaju čistih, ki z dejanjem in z zgledom uče mlajše tovariše in ki so psihologi, da znajo razbrati duševno življenje; ki so toliko kulturni, da znajo prav tolmačiti mladim dolžnosti; ki so toliko inteligentni, da znajo pravilno presoditi zunanje in notranje položaje; ki so toliko načitani in toliko doma v vedah, da lahko tolmačijo tovarišem osnove alpinskega znanstva; ki so toliko složni, da ne razdero svojega kroga s samoljubjem ali z nediscipliniranostjo; ki vedo, da je dolžnost pred užitkom in zabavo; ki znajo mladim povedati, da je najprej obzir do tovariša, potem šele obzir do sebe; ki vedo, da se je treba tudi sami alpinistiki, če zahteva dolžnost, odreči, pa kljub temu znajo vzdržati vse žive stike z njo; ki imajo, naposled, ustaljen svetovni nazor, neko trdno filozofijo o svetu, ki ji ni treba, da je zasidrana v stalnih predpisih ali v katerih koli človeških ustanovah, le da je etično dobra.

Da bi izpolnjeval en sam človek vse te zahteve, ni verjetno; morda bi jih danes Jug, če bi bil še živ. Toda to tudi ni potrebno. Dovolj je, če to zmore skupina mož, ki složno in po načrtu delujejo.

To, kar pričakujemo od bodočega človeka: zavest skupnosti, od rodbinske in narodne do splošne človeške zavesti, to moremo pričakovati predvsem od bodočega plezalskega rodu, če ga bomo znali pravilno vzgojiti. V tej zavesti imata najlepšo bodočnost delo in napredek kljub obzirom do družbe in tovarišev, torej ravno obratno, kar slišimo danes v času komolcev in pesti. Samo taka kulturna alpinistika ima bodočnost in nobena »dirtissima« smer ne pomaga, če ni v njej vsebine. To je tudi znak prihajajoče dobe: romantika je poznala izrazito čustveno vsebino alpinizma in alpinistike; moderna ga pozna le še kot prazni nizki šport, bodočnost bo morala dati etično vsebino z izrabo pridobitev obeh prejšnjih dob. Nekateri znaki v drugih panogah človeškega udejstvovanja kažejo prav tako (znanost, umetnost). Neprecenljiv je tu tudi socialni moment, če bi vsakdo, brez ozira na stan, zveze in pokolenje, mogel razviti svoje zmožnosti. Toda za to je potrebna preokrenitev naših stoletnih slabih navad... Alpinistika pa more zaradi svoje

možatosti in zavesti moči dvigati ravno potrte in tlačene duhove k večji samozavesti.

K svetu čustvovanja in k svetu tehničnih izkustev se pridružuje tretji svet zavestnega dela na človeku. Težko ga označimo, a točno slutimo. Vemo, da bo obogatil naše delo z vsebino, kakršne naši predniki niso poznali.

Zavedam se, da v svojih poslednjih izvajanjih nisem docela konkreten; toda mislim, da s temi besedami oznanjam novo dobo, ki jo le slutim in ki je ne morem poznati. Njene značilnosti bo mogoče konkretno ugotoviti šele, ko bodo nastopile.

Pavel Kunaver:

Mladim planincem!

Slovensko Planinsko društvo Vas vabi v planine! Nikjer ne morete svojega prostega časa prebiti bolje kakor v osrčju naših lepih gora. Naše društvo pa Vam nudi vse, kar je tekom dolgih desetletij ustvarilo, da olajša dolincem bivanje in pohajanje po gorah. Toda pravočasno se oskrbite z legitimacijami, ki Vam dajejo pravico do proste vstopnine v planinske kočje in domove, do polovične prenočnine istotam in do polovične vožnje na železnici v skupinah po štirje, z »objavo« SPD.

Naše društvo od Vas ne pričakuje ničesar drugega, kakor da boste srečni v gorah preživeli svoje proste dni in da se vrnete k svojemu delu okrepani na duši in telesu. Nujno Vam pa svetuje sledeče:

Ne hodite v gore malomarno oblečeni! Močni, trdni, okovani in dobro se prilagajoči čevlji so prvi pogoj prijetne in varne hoje v gorah. Z dobro pelerino ali z vetrnim jopičem se boste ubranili dežja, mraza in vetra; ne hodite brez njih v gore! Tudi poleti je treba flanelaste srajce, ki se znojna ne čuti tako hladna; varuje Vas prehlada. — Planinci brez palic ali cepinov niso dobri planinci. Dobra dolga palica Vam hrani moči navzgor in navzdol, v nesreči Vam služi kot nosilnica ali vsaj kot opora pri prenašanju ponesrečenca. Vzemite s seboj še vžigalice, čutaro, 3—4 m vrvice (5—6 mm), ki vedno pride prav, copate, električno ali drugačno svetilko, vojaško skodelo, ki Vam služi za kuhanje tudi na prostem ognju, jedilni pribor, dnevnik, svinčnik, kompas, zemljevidne karte, šivalne potrebščine, milo, brisačo, nož, volneno jopico, malo lekarno (z jodom, s hipermanganom, baldrijanovimi kapljicami, bombažem, ovojno tančico in zaponkami); ne pozabi ure! Rokavice tudi poleti v gorah dobro služijo. — Rezervno perilo je važno! — Hribolazec brez vsega tega sicer lahko hodi; toda vsaka tema, vsak dežek in najmanjša nezgoda ga zapodi z gora. Z navedenimi predmeti pa si neodvisen in z užitkom potuješ po gorah tudi, kadar vreme ni ravno ugodno.

Zelo previden bodi v izberi hrane. Same slaščice ti kaj kmalu pokvariyo želodec in — turo. Če je le mogoče, prilagodi hrano na poti domači hrani in kuhaj si sam. Malo kuharske umetnosti se ti

izredno izplača. Toda če kuhaš sam, pazi na ogenj in, preden odideš dalje, pogasi ga popolnoma. O tem najdeš v prejšnjih Vestnikih temeljita navodila. Sicer ti priporočamo sledečo hrano: kruh, prepečenec, testenine, slanino, samo prav dobre klobase, pečenko, sardine, suho in sveže sadje, orehe, marmelado, m n o g o s l a d k o r j a (posebno za slabotne na srcu!), čokolado, čaj, citrone, sol, surovo maslo, jušne konzerve. Iz tega pametno izberi in pomni: kakor si dan prej jedel — po kakovosti in izdatnosti — tako boš naslednji dan hodil.

Svoje ture dobro premisli in naredi zanje točen načrt. Na precejšnje svojih moči in ne poizkušaj se n. pr. s stenami, ki jim nisi dorastel. V planinskih kočah se vpiši in tam vedno označi nameravano turo, ki je ne izpreminjaj do naslednje kočice, ako res ni nujno. Domov se vrni ob času, ki si ga pred odhodom napovedal, da ne delaš nepotrebnih skrbi staršem in reševalnim ekspedicijam. Tudi pri načinu, kako izvršuješ svoje ture, kažeš višino svoje kulture.

Mlad ali star planinec, ki je dobro vzgojen, je v planinskih kočah tih in skromen. Točno se ravna po hišnem redu, ki ga najde na steni jedilnice vsake planinske kočice. Zaradi sebe in drugih hodi pravočasno spat; na skupnem ležišču se ne razgovarjaj. Vstajaj brez hrupa in se obuj šele v jedilnici ali v veži. Sramota je, vlamljati v zaprte planinske kočice in pastirske stanove; le v skrajni sili smeš kaj takega storiti, ali s a m moraš dejanje priglasiti in povrniti škodo. —

Pomni: pravi planinec je čuvar prirode. Posnemaj ga tudi ti! Zato nikar ne kriči po planinah, ne plaši divjadi, le opazuj jo. Ne trgaj planinskih cvetic, ampak čuvaj jih pred suroveži! Divja koza lahko zbeži, cvetka je na milost in nemilost izročena človeškim rokam. Nikar ne meči in ne vali kamenja z gora! Lahko poškoduješ človeka, domačo ali divjo žival in povzročiš hrup. — Vljudno pozdravljaj vsakogar, kogar srečaš, tujce in domačine. Do zadnjih bodi posebno vljuden; oni so v gorah doma, mi smo samo gosti tam gori. — Na počivališčih zakoplji papir, škatle in vso nesnago; ne meči je v gozd ali po gorskih pobočjih. Planine so božji vrt, ki je lepši od vseh umetnih mestnih parkov.

Nikar ne pij mnogo vode, posebno se ogiblji snežnice in ne jej snega. Alkoholne pijače ti jemljejo moč. — Na vrhovih se ogrinjaj. V družbi se oziraj vedno na najslabotnejšega in hodi vedno zmerno.

Ponesrečencem pomagaj, kolikor moreš; pridobi si v samaritanskih tečajih primerne sposobnosti. Toda ne sili k reševalnim ekspedicijam, ako nisi za to posebno usposobljen. Sicer pa bodi vedno vsakemu planincu zvest tovariš!

Ko hodiš po gorah, misli poleg svoje zabave vedno tudi na druge ljudi; zapomni si sledeča mednarodna znamenja v sili: V eni minuti šestkrat v presledkih po deset sekund neki znak — klic, strel, mahanje z ruto, žvižg, svetlobno znamenje podnevi z ogledalom, ponoči s svetilko, z gorečo tresko, s travo, papirjem i. dr. Po presledku ene minute zopet šestkrat znamenje itd., dokler ne pride odgovor. — O d g o v o r: Trikrat v eni minuti (presledki 20 sekund). Odgovor se ravno tako ponavlja vsako drugo minuto. Enakomernost presled-

kov moremo določiti z uro. Brez ure štejem: ena in dvajset, dva in dvajset do trideset, da dobiš presledek desetih sekund.

Ako slišiš ali vidiš tako znamenje, obvesti takoj druge hribolazce, vodnike in oskrbnike ter pohiti do reševalne postaje po pomoč, če je sam ne moreš nuditi. Ne izgublaj dragocenega časa!

V naslednjih odstavkih Ti nudimo tudi nekaj najvažnejših nasvetov za prvo pomoč:

Nezavestnemu razpni obleko, položi ga vodoravno ali z glavo navzdol. Ne vlivaj mu tekočine v usta! Ko se osvesti, mu daj čaja ali kave.

Ranjene mu ne izpiraj ran z vodo in ne dotikaj se jih s prsti, temveč jih povij s sterilno tenčico.

Krvave čemu dvigni ud, ki krvavi, pretisni odvodnico nad rano in na tem mestu tesno preveži z robcem ali s sličnim. Ud sme ostati tesno prevezan največ tri ure.

Prelom kosti: Najprej odstrani obutev in obleko. Zlomljeni ud položi na dobro podloženo oporo, ki mora segati preko obeh sosednjih sklepov, in ga nanjo s povoji tesno pričvrsti.

Kačji pik: Pičeno mesto izreži ali izžgi, dobro podveži, čimprej k zdravniku!

Solnčarica: Obleko sleci, takojšnji prenos v senco, na glavo mrzle obkladke.

Ozeblina: Ozebli ud drgni s snegom, da pordeči. Zmrznjenega nikdar ne prenesi v sobo ali poleg tople peči! Izpod plazu izkopenemu očisti usta in nos od snega!

Notranja obolenja pri bruhanju krvi: Ničesar zaužiti, na želodec ledeno vrečo; popolno mirovanje, skrajno previden prenos. **Pri driski:** tople ovitke na trebuh, stroga dieta.

To so samo nasveti za prvo silo in vsakdo naj si to preskromno znanje dobro izpopolni; kajti v planinah smo večinoma daleč od zdravnikov in včasih je treba nekoliko popolnejšega znanja. Z njim boš mnogo koristil sebi in drugim. Dobro delo pa, ki si ga storil tovarišu v samotnih planinah, je toliko vredno kakor lepa tura.

Janez Presl:

Rzenik

(Kombinacija severovzhodnega stebra in severozahodne stene.)

Že 1933. leta me je začel zanimati Rzenik s svojo steno, ki pada navpično proti Beli. Tako sem si jo šel v avgustu istega leta ogledovat od blizu in sem izplezal skozi jarek na stiku Konjeve in Rzenikove stene. Od takrat me je Rzenikova stena vedno privlačevala. Kadar sem imel količkaj časa, sem sedel na koncu plazu in jo opazoval z daljnogledom; 1935. in 1936. leta sva s Kemperlom naskočila severno steno, a sva se morala obakrat vrniti. Letos (1937) sem v maju zopet plezal skozi jarek ob Konju in med potjo natančno pregledal severozahodno steno. V spodnji tretjini se mi je zdela neprehodna, opazil sem pa nekaj členovitosti ob skrajnem levem robu. Na to sem opozoril Kemperla in 26. septembra sva naskočila steno od te strani.

Vstopila sva, navezana na dvojno tridesetmetrsko vrvi, v kamin, ki tvori obenem vstop za smer preko jarka (1). Po njem sem plezal za dolžino vrvi, prestopil čez rob na desno, v vodoravno prečko, ki me je pripeljala do navpičnega, plitvega kamina. Pavle je od tod prečil na desno strmo navzgor in prestopil v plitev jarek z dobrim stojiščem (2). Ko sem ga dosegel, je s težavo prelezal oster rob na desni ter se zagvoznil v veliko zaseko (3). V silno zračnem položaju sem preko njega prestopil v navpičen, plitev kamin in po krušljivem

Foto ing.
F. Avčín

Rzenik

skalovju dosegel široko travnato teraso (4). Ta se vleče za dolžino vrvi na desno in prereže severovzhodni steber v tretjini višine. Na njej stoji velika skalna kulisa, ki tvori sijajno varovališče. Vsedel sem se za njo in zavaroval Pavleta, ki je naskočil tridesetmetrski, deloma previsen prag. V škripčevem potegu se je dvignil iznad skrajnega roba police kakšnih pet metrov in se lotil majhnega previsa; a naenkrat se je zaradi udarcev s kladivom sprožila velika skala, ki ga je oplazila po glavi. Zato in ker se je solnce že močno nagnilo, sva se odločila za umik. Spuščala sva se v škripčevem tegu po isti poti nazaj.

Ta neuspeh pa nama ni vzel upanja; zopet sva čakala ugodnega trenutka.

Prilika se je ponudila za Vse svete; Pavle Kemperle, Bine Benkovič in jaz smo 31. oktobra ob 6.30 vstopili v isto smer in že po dveurnem plezanju dosegli zgoraj omenjeno teraso. Tam me je Pavle zamenjal v vodstvu in našel prag. Za dobrih trideset metrov je porabil poldrugo uro. Vrv je tekla skozi šest zaponk, da jo je le s težavo vlekel za seboj. Položaj je na tem mestu silovito zračen in krušljivost skale zelo velika. Izmed vseh klinov je le eden sedel tako, da ga nisem mogel izbiti, ostale sem izpulil kar z roko. Ko sem priplezal do varovališča, sem zopet prevzel vodstvo in prelezal majhen prag. Nad njim sem našel prostorno travnato polico, kjer sem zabil varovalni klin, da smo se

Foto F. Paglovec
Na Rzenik

nanj privezali in uživali visoko nad zemljo počitek (5). Spodaj na plazu smo zaslišali glasove plezalnih tovarišev iz Ljubljane, ki so se namenili v severozahodno steno Rzenika.

Po počitku sem vključil svojo vrv v varovalni klin in se s pomočjo oprijemov v krajni počii in treh klinov dvignil za dve dolžini navzgor. Na desnem robu hrbta sem našel dobro stojšče (6). Tovariša sta sledila, a nista mogla izbiti klinov, ker so v masivni skali dobro držali. Od tod sem splezal po krušljivem, navpičnem jarku do velike počii (dva klina), ki jo odklana kulisa tvori s steno. Dvignil sem se po njej do vrha, kjer je sijajno varovališče. Zabil sem klin, Bine mi je podstavil »štengce« in prestopil sem preko njegovih ram in glave pod majhno preveso (klin). Od tam sem po neznatnih stopih, brez prijemkov, kolebal na desno. Sam ne vem, kako se mi je posrečilo zabiti v sredi poličke klin; ta mi je s stranskim tegom pomagal prestopiti na strm, travnat jezik, ki sega s široke terase pod vrhom. Prste sem z vso močjo zasajal v travo in se vlekel kvišku. Popolnoma utrujen sem dosegel vrhnjo polico (7).

Ko sta mi tovariša sledila, smo se vsedli na travo in počivali. Pod nami je valovala megla, da nismo mogli videti v globel; le glasovi tovarišev so nam prihajali do ušes.

Pavle je zdaj prevzel vodstvo; odšli smo po polici na desno, vsi hkrati, kakor po promenadi. Iz megle se je nad nami pokazal nekakšen kamin, po katerem se je Pavle povzpел za dolžino vrvi; naenkrat ga je ustavila prevesa. Zopet je zapelo kladivo. Dolgo sem čakal; slednjič je le prišlo povelje »naprej« in Bine je izginil za prvim robom. Na varovališču je bilo prostora samo za dva; zato smo premenili dvojno vrv v enojno, da smo s tem pridobili potrebno dolžino. Zopet je počasi potekala vrv izmed rok; pogledal sem na uro, ki je kazala 14.30 — kar je od zgoraj zadonel vrisk: Pavle je stal na vrhu! V pospešenem

plezanju sem dosegel preveso, pustil pretrdovratni klin v špranji in izstopil skozi globoko poč na vrh. Iz treh grl se je utrgal zmagoslaven vrisk.

Pripis: Če naj smer v splošnem označim, moram poudariti, da je pač prva v severozahodni steni. S tem pa ni rečeno, da je problem te stene že rešen; kajti smer v kulminacijski črti je še nedotaknjena. Upam pa, da se bo dalo tudi tam z dobro voljo priti do uspeha, saj smo s svoje smeri odkrili marsikaj iz doline ali z vrha nevidnega.

Izjava: Smer, katero so napravili kamniški planinci v Rzeniku, poteka, kakor je razvidno iz opisa in slike, bistveno v območju severovzhodnega raza; ni torej kaka prva smer v severozahodni steni. Ta stena ostane zares še vedno odprto vprašanje.

Alpinski odsek SPD.

Eugen Guido Lammer:

»Kako se je spremenila hoja po gorah!«¹

Pobuden spis znanega pisca! »Eden najboljših in najdrznejših planincev«, tako imenujejo Nemci svojega Eugena Guido Lammer-ja. Mi in vsi, ki se zanimamo za planinsko slovstvo, ga poznamo po njegovi knjigi »Jungborn«, s katero se je namah postavil na čelo najmlajših, ki jim je ostal do najnovejše dobe voditelj in vzor. Eug. Guido Lammer je ime, ki ima najboljši zvok. Mož dejanja in peresa. Kot samohodec je izvršil vzpone, ki še danes spadajo med najtežje podvige, kar so jih kdaj izvedli planinci v gorah. Kot pisatelj je mojster sloga in zadivlja prav tako z močjo svojega jezika kakor s kleno vsebino svojih spisov. Zadnje čase pa se o njem ni mnogo slišalo. Stopil je v ozadje, toda ni ostal pasiven. Iz svojega zatišja je bistro opazoval vse pojave v planinstvu; presenetljivo — kakor vselej — je stopil sedaj na plan s serijo člankov, ki jih je objavil v znanem tedniku »Allgemeine Bergsteiger-Zeitung«; prerešetal in presejal je razvoj alpinizma izza časov, ko je stal sam na čelu najsmelejših, pa prav do današnje dobe. Kritično je razčlenil vse okoliščine, terenske in tehnične novosti ter duševno usmerjeval alpinistov, sploh momente, ki so povzročili, da se je v zadnjih 50 letih v gorah »vse, prav vse spremenilo«.

»Spremenila se je predvsem narava naših gora; dalje pa so nekatere neznatne tehnične novosti **notranje** in **zunanje popolnoma** preobrazile hojo po gorah; in končno je **človek** sam na nezaslišan način z neusmiljenimi posegi predrugačil in poplitvil gorsko naravo.« Tako je dispozicijo svojega spisa označil »stari godrnjač«, kakor se pisatelj sam imenuje.

Ledeniki ginejo, ledene stene Alp daleko niso več one silne, strnjene gmote ledu, kakor so nekdaj bile. Goré se starajo... Sredi osemdesetih let preteklega stoletja je bil n. pr. Lyskamm od severa en sam osemen talar in vrsta ledenih kataraktov je visela ob steni nizzdol. Danes je stena napol kopna, skalovje gleda skozi ledeni oklep; skoro brez nevarnosti stopa planinec po razvaljenem skalovitem grebenu.

Še večje spremembe, nego v naravi sami, so nastopile v **tehnik**i planinstva. Naravnost revolucijo so povzročile **Eckensteinove dereze**, s katerimi more planinec zmagati do 60° nagnjena ledena pobočja, ne da bi mu bilo treba sekati stopinje. V Lammerjevih časih so morali alpinisti sekati na tisoče stopinj navzgor stopaje in — kar je bilo še težje in opasneje — često tudi navzdol grede! Dereze so v takih strminah vzpone nele olajšale, temveč tudi — skrajšale. Te novosti dovajajo Lammerja do zaključka, da so **novodobne dereze skupno z lahkiimi prenosnimi, proti vetru in mōči varujočimi šotori šele omogočile največje planinske podvige** v Himalaji, Karakoramu itd. Vendar je uporaba derez in Zdarskega

¹ Eugen Guido Lammer: »Wie anders ist das Besteigen der Alpen geworden!«

šotora sportno popolnoma dostojna (fair), celo lepša kakor naporno sekanje stopinj in nevarno taborjenje pod milim nebom. — Šmuči so olajšale zimske vzpone v gorah; hkrati pa je z zimsko turistiko stopila v ospredje nevarnost plazov, ki je prav za prav nikdar ni moči popolnoma izločiti. Izvršil pa se je nič manjši prevrat v plezanju v skalah. Tu so povzročili spremembe **plezalniki** in v še večji meri **klini**. Toda Lammer ni zadovoljen s tem razvojem, češ, ker se je zabijanje klinov in kovaštvo (odnosno kleparstvo) v skalah razširilo tako, da predstavlja samostojen sport, ki ga je treba ločiti od planinstva. — »Tudi prejšnji plezalci so uporabljali tu in tam, prav poredkoma, kakšen klin ali kavelj (n. pr. Purtscheller), a služil jim je kot rešilno sredstvo v veliki sili (kakor zdravniku morfij ali kokain); naraščaj pa jih zlorablja kot opojno sredstvo in jih hoče imeti vedno več.«

Ali ni blizu skušnjava, da se porabljajo taki jekleni predmeti tudi za stopinje in prijeme? Tako si prvi plezalec zabija celo lestvo v potrpežljivo skalo! Goram to ni nič novega: že mnogo desetletij »varujejo« planinska društva neštevile gore in plezalne dostope z železnimi klini, ki pridejo nezmožni gori tam, kjer jim odpovesta sposobnost in pogum; vedno so bili plezalci in prijatelji narode ogorčeni nad tem početjem. Dandanes pa ravno sportni plezalci s svojim ravnanjem upravičujejo one nemarne posege v vzvišeno gorsko naravo, in to v času, ko so se nasprotno planinska društva jela sramovati takega odkrivanja gora. Kmalu bodo torej vitezi pete in šeste stopinje edini, ki nabadajo naše najponosnejše alpske stene z železom kakor zajčjo pečenko.

Kakšen napredek!?

Lammer v teh in sledečih izvajanjih krepko polemizuje z Domenikom Rudatisom, znanim avtorjem knjige »Skrainosti v steni«². Vsi ti razni »potegi« in druge tehnične novosti, ki so omogočile vzpone preko sten, katerim starejši plezalci niso mogli do živoga, ker so zametavali taka sredstva, so v oči starega mojstra nedopustna in nedostojna sredstva; saj se z njimi ustvarja klavarna iluzija zmage nad objektivno nepristopnimi stenami. — Zato mu je vsak ognjegasec na zločljivi lestvi, vsak krovec na slemenu nebotičnika bolj izpostavljen nego dobro zavarovani junaki šeste stopinje...

Krepke besede krepkega moža! Lammer primerja delo in položaj plezalca nekda in danes. Včasih je bil plezalec popolnoma navezan na svoje znanje in svojo moralno moč. **Ravnotežje** samo na sebi mu je povzročalo silne napore. Takrat ni šlo za zmago nad skalo; plezalne spretnosti niso bile glavno: zmagovala je krepka volja, neupogljivi značaj nad temnimi silami, nad strahopetnostjo, mehko in lenobo, nad brezdelnim oklevanjem, nad pomilovanjem sebe samega, **nad zlagano moralno kot krinko strahopetnosti**. Danes, **Kaj doživlja junak kladiva?** Danes, ko je plezalec zavarovan s klinom in s karabinerjem, je **težnost**, glavna nasprotnica plezalca, **izločena**. Kje ostane nevarnost? Saj je s klinom in z vrvjo skoro popolnoma odstranjena iz občutka in zavesti plezalca. Na eni strani to ni nič drugega ko mirno delujoč rokodelec, ki ga v naslednjem trenutku potegne tovariš kakor vrečo moke preko odločilnega mesta. Kaj stori on pri tem? To, kar stori — vreča. Nič. Kaj občuti? To, kar bi občutila vreča: »Dospela bom v višino in nič se mi ni treba truditi za to!« Vse številne odločilne težkoče pri vzponu šeste stopinje obvladajo torej udeleženci, tako prvi kakor njegovi nasledniki, s pasivnim vnebohodom, s tehniko žerjava. Na ta način je torej klinarski sport iztrebil dvojno plemenitost vodečega plezalca: Najprvo je njegovi duši odvzel nevarnost in vzvišeno borbo z lastnimi slabostmi, nato pa mu je na vseh tistih mestih, kjer so bili zabiti klini, prihranil telesno in duševno zmagovanje skalovja ter ga je ponižal na kos prtljage, ki jo mukoma vlečejo navzgor. **To je prokletstvo klinov!**

In dalje: »Tako plitek je ta rod, da mu **zadostuje goli uspeh**; nič se ne meni za to, kako ga je dosegel: Sami se goljufajo kakor mali otroci, ko si domišljujejo, da so v resnici premagali severno steno Velike Zinne, jugovzhodno steno Fleischbanke, severozapadno steno Civette itd., dočim je njihovo delo bilo ena samo neprekinjena vrsta samih škripčevih potegov... Moji ljubi mladi planinci! Globoko občutim vašo tragično usodo, da ste bili prepozno rojeni, da

² Lammer ga imenuje »duševnega kolovodjo vseh klinavsov« (Nagelfritzen).

so Vam drugi odvzeli vse, prav vse, kar se je dalo v Alpah odkriti s poštenimi sredstvi. Toda mar ne čutite, da beg v laž, v prazno samoprevaro ni izhod, da se vsled vaših klinarskih spretnosti vedno bolj oddaljujete od narave, da duševno obubožujete? Pravi pristni krásni duh odkrivalcev in pobornikov, dobra stara planinska miselnost pa živi dalje in cvete na Kavkazu, na neskončnih gorskih planotah notranje Azije, Južne Amerike, Kanade, Alaske ter Srednje Afrike. Tam, zlasti v Himalaji, raste na tisoče titanskih nalog, ki stremé v neskončnost. Tam izginejo same od sebe otroške norčije »pete stopnje, gornja meja« ali »šeste stopnje, sredina« — spričo neznanske, strahotne enotnosti v ledeni prirodi. — Bolje je, da se odpoveste planinskim turam, kakor da uganjate nevrde kome-dije z našimi krásnimi gorami in nabadate njihove stene s tujimi jim sulicami.«

Tako obračunava Lammer z današnjimi plezalskimi matadorji. Ali ni značilno, da tako ogorčeno obsoja moderne praktike »klinavsov« mož, ki je v razvoju alpinizma zastopil vedno skrajno levo smer, mož, ki mu ni bila nobena stena prenevarena, nobeno vreme prehudo, noben napor prevelik? Ali je samo naključje, da se njegovo mnenje in njegovi nazori presenetljivo krijejo z besedami in izjavami švicarskih, angleških, da, tudi italijanskih resnih in uglednih planincev?

Ali ni nekaj gnilega v deželi alpinski?

Lammer pa z zgoraj navedenimi ugotovitvami, očitki in napadi še ni povedal vsega, kar ima na srcu. Nadalje se obregne ob umetna pota, ki so jih planinska društva napravila na težko dostopne gore, s klini, z vrvmi in žicami. Kot primere navaja severno steno Montaža, greben Mittellegi na Eiger-ju in Dent de Geant. Stalne železne stopinje in prehodne lestve klinov, ki jih zabijajo »klinavsi«, so Lammerju enako nedostopna in zavrgljiva sredstva za olajšanje težkih vzponov. — Prav tako hud je na markacije, ki ne samo neharmonično motijo skladnost in lepoto gorske pustinje, temveč vzgajajo turista k nesamostojnosti in izločajo vsako duševno delo med vzponom. In kočje? Včasih, pred 60—70 leti so bile kočje zasilna zavetišča, ki so ležala globoko doli na planinah in so nudila zasilno prenočišče in zavetje pred neurjem in mrazom. »Ljudje so hodili v goré, kjer so iskali onega drugega življenja, ki jim ni bilo dano v dolini. Hoteli so se čutiti proste in daleč od vse navlake civilizacije; hoteli so se potopiti v praprostost in prvobitnost. Polagoma pa so začela planinska društva zidati v planinah cele hotele, cele naselbine, kjer se nudijo turistu mehke postelje, električna razsvetljava, centralna kurjava in izbrani kulinarčni užitki. Kje je ostala divjna gora? (vprašuje Lammer). Goré in vrhovi so postali priveski koč, vsake 2—3 ure daleč stoji planinski hotel in iz njega vodi zavarovana steza, po kateri se v 2 urah povzpeš na vrh, ki je včasih veljal kot težek in nevaren. Turisti pa kar »požirajo« vrhove — deset, dvajset vrhov v kratkem tednu: le množina, število kaj zaleže: srce in zakladnica spomina pa ostaneta prazna. Polna jim je knjiga tur, polna praznih imen! Včasih pa je žarel mukoma priborjeni vrh v pozno starost kot nepozabno doživetje.«

Lammer je znan nasprotnik vsakega dela planinskih organizacij v gorah; po njegovem bi se morale podreti vse kočje, izbrisati vse markacije: gorska narava naj bi ostala nedotaknjena v vsej svoji prvobitni lepoti in divjini. Človek, ki gre v gore, naj prenočuje v šotoru, naj se hrani s prinesenimi jestvinami, poskusi se naj z vsemi silami gora; v borbi z njimi si jekléni in kuj značaj in voljo ter krépi svoje telo. Tak je ideal Lammerjeve predstave o gorah in o življenju v njih. Današnje stanje mu je daleč od te predstave: kočje, domovi in ljudje kvarijo podobo gora; planinci prinašajo v gore svoje malenkostne nečimrnosti in izvajajo na njih svoje plitve sportne podvige, šušmarijo kot kovači in kleparji po gorskih stenah in povzdigujejo svoje škripčevo pretegovanje v deveto nebo.

»Mnogi samosporniki gredo malomarno mimo vseh virov veselja; govor kamenitih plasti in dolinskih oblik, tihih gorskih cvetlic ali planinskih živali udarja tuje na njihovo topo uho. Dočim so tovariši moje mladosti z utripajočim srcem čitali pripovedovanje velikih planincev in mojstrov in zlasti častili njihove vodnike kot junake, se nova mladina briga le za vodiče in pičle popise vzponov, ki jih dobe pri novejših sportnih plezalcih; pri tem pa komaj vedo, da je v zadnjih desetletjih vzkliko dragoceno planinsko slovstvo, polno vznešenih misli in bogatega čustvovanja. Plezalec naj se zlasti pazi, da ne pade v idiotizem mnogih drugih sportov; kajti od nekaj je bil njegov ponos, da je njegovo početje krepko zasidrano v duševnost in v smislu za lepoto.«

Na osnovi teh izvajanj prihaja Lammer do zaključka, da se je vse temeljito spremenilo v gorah in da so vzponi postali vseskozi lažji in manj nevarni. »Današnje planinstvo kaže neutačljiva znamenja propada, predvsem takozvano plezanje po klinih. Kdor pazljivo sledi besedam Rudatisa, spozna prav jasno: da je celokupno športno plezalstvo v Alpah danes v zagati. Vsak takozvani napredek je le samoprevara. Isto pa čutijo že dolgo vsi misleči prijatelji gora... Prvi klin, ki je bil zabit kot pripomoček za vzpon, je bilo prvo znamenje propada... Spričo plemenite borbe za daljnje vrhunce sveta učinkujejo ti kovači in žerjavski tehničarji kakor Nestrojeva burka »klin in lift« poleg »Hamleta« ali »Antigone«...

Naše početje je naravi bolj in bolj tuje, naše doživljanje borno in prazno, naše stremljenje plehko: Obožujemo čisto zunanje uspehe, ne da bi zastavili vse svoje moči; ves promet planinstva nam ne dela veselja. Vedno je le človek kriv; najprej planinec sam s svojimi nespametnimi željami, nato društva, končno poslovniki ljudje. Pa ta krivda je samo ena in vedno enaka: Človek »izboljšuje« togo, strahotno visokogorsko puščavo in jo »olepšuje« za svoje kratkovidne svrhe z neprirodnimi dodatki.

In zaključek? »Jaz pa verujem trdno v dremajočo plemenitost v dušah večine ljudi. Vsem duševno slepim bi rad odprl oči: Poglejte vi vsi, ki so vas spodaj v nižavah zaslužnili stroji: tam gori je Bog zgradil kraljestvo svobode, neskončno pribežališče, gorsko puščavo od Dunajskega gozda do Primorskih Alp; vse to je vaša last. Prirodne sile domujejo tam, zdaj igraje in božaje, zdaj divje hrumeč, kakor hočejo ali morajo. Svojevrstna lepota vlada tam gori, liki divje ledene dobe, pretresljivi za dušo, ki ni več slepa. Tam spodaj stokate pod jarmom smotnega dela, tu gori pa se vse roga smotrom; neskončne sile se razsipajo: Hrumeče nevihte, visoki slapovi, tisočeri plazovi in milijarde konjskih sil, podirajoči se stolpi, plohe in bliski. Taka je narava, tako hoče Bog! V malo urah lahko vstopite v kraljestvo nesmotnosti, kjer sprostite svojo dušo. Spodaj hira vaše srce v tesnobi ulic in sob, vaše mišljenje in čutenje postaja ozko ko vaši pogledi. Povzpnete se na višave in očistite se v brezkončnosti od tesnogradnosti in malodušnosti!«

»In tam se bodo jeli iz dna duše sramovati vsi, ki so se drznili, s svojimi smešnimi deli posiljevati čudovito božjo narodo gorã. Vedno več ljudi — tako upam — bo govorilo: »Mi bedaki smo le sebe opeharili, ki smo hoteli opehariti gorã, jemajoč jim divjino in brezpotje, odljudnost, nevarnosti in strahote. Kajti s tem smo iztrgali iz svojih src vse spoštovanje in oni občutek vznesenosti, ki je bil tako bidek in sladak: Najprvo nas je pritisnil k tlom in nas je razkrojil in nič; nato pa nas je dvignil, ker je čisto naše to čustvo; ker je naše bistvo z vsem vznešenim sorodno, dá: eno! — —

V drobni brošuri, ki ima komaj 78 strani, je stari planinec Lammer nanizal toliko resnic in toliko tehtnih opazovanj in močnih misli, da to drobno knjižico lahko prištevamo med najvažnejše publikacije alpinske literature v zadnjih letih. Lammer je tu sebi in nam vsem temeljito izprašal vest. Povedal je marsikaj, kar že mnogi dolgo čutijo, česar niso mogli ali niso hoteli izraziti. Lammerjeva knjiga se tiče močno, prav močno tudi slovenskega alpinizma. Tudi pri nas zasledimo lahko prav vse hibe in slabosti, ki jih biča »stari godrnjač«. Upajmo, da bo svarična beseda te krepke in poštene planinske osebnosti padla tudi pri nas — kakor je gotovo tudi drugod — na rodovitna tla. Čitajte jo vsi! Pikra je Lammerjeva beseda, žgoča njegova ironija, a zlat je njegov namen. Idealist je Lammer in optimist; žalostno bi bilo, če bi ostalo njegovo svarilo klic vpijočega v puščavi. Dr. A. B.

Preko in mimo naših vršacev

(Planinski obhod državnega uradnika.)

Gmotni položaj državnega uradnika ni tako rožnat, da bi si v času letnega odmora privoščil moderno letovišče, zdravilišče, kopaljšče ali kako drugo »išče«.

Kam torej? Za človeka z zdravimi nogami in s trdnim srcem pa z ljubeznijo do narave, je najlepše razvedrilo pohajkovanje po gorah. Tam pozabiš na krize, križe in težave. Žabavaš se za mal denar in dočakaš v prirodi nepozabne užitke.

Lani ni bilo vreme turistom nič kaj naklonjeno. Zato si moral izkoristiti vsak lepi dan, ki se ti je nudil. — Nekega dne meseca avgusta sem se napotil najprej v Savinjske Alpe, v to pregledno galerijo planinskih krasot. V uradniški planinski opremi, z ostro podkovanimi čevlji, z okovano palico in z nahrbtnikom s skromno vsebino sem krenil v Kamnik. Sredi popoldneva sem se poslovil od prikupnega Kamnika, pa udri peš čez most na levi breg Bistrice in po stezi ob njenem levem bregu v Stahovico. Pred seboj sem gledal Sv. Primoža, Pasjo Peč in Planjavo, kamor sem bil namenjen.

Pri »Korelnu«, kjer Bog roko ven moli, nad njo pa se vrabci norca delajo, sem krenil na desno. — Pri podobi sv. Primoža sem jo mahnil s ceste na levo vkreber. Po eni uri hoda sem bil pri studenčku pod Sv. Primožem; in čez nekoliko minut sem že stal nad cerkvijo sv. Primoža, z nepopisno lepim razgledom na Kamnik in vso ravan proti Ljubljani. Nebo čisto ko ribje oko, sonce pa žge ko razbeljena peč. — Pri okrevališču na robu Pasje Peči se malo ustavim.

Okrevališče te vabi pod streho; toda hitiš dalje po gozdu in kmalu slišiš od nekod glas kravjega zvonca. Ko si prehodil gozd in se vzpenjaš proti Mali Planini, se ti odpre razgled na prijazno gorsko dolino, »Kisovec« imenovano. Dve planinski koči in govedo, ki se pase na planini, izgubiš iz vida šele, ko si že skoraj na Mali Planini, ki jo pušiš na desni strani. Med kravami si, ki so z Male Planine zašle predaleč. Pastir jih podi nazaj. Pokramljaš z njim, prijazno se ti smehlja, vesel, da je srečal prijaznega človeka. Še nekaj minut in že se ti odpre pogled na prostrano »planino« s sedem in petdesetimi kočami, v ozadju pa na skupino Grintavcev. Po lepi, mehki stezici, po sredi te prostrane doline, največje »planine« v naših Alpah, prispeš kmalu k planinski koči.

Koča je bila prazna; razen oskrbnika in njegove žene ni bilo nikogar. Sonce je bilo ravnokar zašlo in dan je prehajal v somrak. Hladno je postajalo, stopil sem v kočo. Okrepčal sem se, pil malinovec za mal novec in mleko, legel k počitku in spal, dokler mi ni jutranje sonce posijalo na posteljo. Vrhovi so se lesketali v svitu jasnega solca. Hitro na noge, skodelico gorkega mleka in že sem bil na poti proti Dolu.

Po prijazni, mehki stezici, med slečem in jamami, prispeš kmalu v smrekov gozd. Nekoliko navzdol in že vidiš planino Konjščico z dvema pastirskima kočama. Tu sta mi dvajset metrov pred menoj križali pot dve ljubki srnici. Pozdravim se s pastirjem, ki se je grel ob ognju za grmom, in drvim dalje po smrekovem gozdu navzdol. Sekanje in žaganje drv se sliši — »rrrrsk!« in težko drevo pade s treskom na Rzeniku. Po eni uri hoda sem na Dolu 1312 m. Lepa planina, obdana od Velike Planine, Rzenika in Konja. Tu stoji več pastirskih koč in lovska koča.

Pri pastirski koči se ustavim in pokramljam s pastirjem. »Vsako leto sem nekaj mesecev tu gori,« mi razlaga. Ker je huda vročina, vzamem čašo in stopim k bližnjemu potočku: »Na zdravje tvoje — v grlo moje!« Sicer voda ni za moje grlo, vendar dobra je. Pogasil sem si žejo in nadaljeval svojo pot.

Lep, senčnat, smrekov gozd te spremlja do vrha Rzenika 1833 m. V nekaj minutah hoda z vrha se znajdeš na prijazni trati s pastirsko kočjo. Mimo koče pelje pot med gričevjem proti Konju. Prijazen svet teče dokaj časa s teboj v svetlem solnčnem sijaju in ko prispeš na vrh Konja 1806 m, ti srce poskakuje od veselja. Nepopisno lep razgled — kolikor ga ne kvarijo solnčni soj — na Ojstrico, Škarje, Planjavo. Nadaljeval sem pot po globoko presekanem grebenu, in sem se ustavljal šele pri železni skrini, kjer sem se vpisal v spominsko knjigo. V dolini

sem opazil družino srn, ki so nemotene skakljale in se igrale: ljubek prizor! Toda dalje moraš, ker čas, neizprosni gospodar, ti je za petami. Mimo Lučke Kope in Turnca hitiš navzdol na sedlo Presedljaj 1610 m.

Kaj bi se sramoval priznati, da me je mikala vsebina nahrbtnika! Obsedel sem, si ogledal greben Konja, po katerem sem bil ravnokar plezal, in odpiral nahrbtnik. Kmalu sem odrinil proti Korošici. Nisem hodil dolgo do studenčka s kristalno čisto in ledeno mrzlo vodo. Ljubša mi je bila voda od čaja, ki sem ga nosil s seboj v termo-steklenki. Okrepčan in svež sem jo ubral dalje po markirani poti. Smer drži v zložnem vzponu v glavnem proti severu. Na ovinkih pa sem jo veskal po bližnjicah. Kmalu sem naletel na polja lepih planik; kakor marjetice na travnikih so se lesketale v svoji belini.

Bil sem na Dedcu. Korak za korakom sem se dvigal, pogledi so mi uhajali proti vrhu Ojstrice; ugibal sem, kako bo vreme popoldne, ko bom v onih višavah. Pa kaj? Naprej — naprej! Končno sem se ustavil na sedlu »Prag« med Koroškim vrhom in Dedcem. Očarljiv je odtod pogled na gorsko dolino Korošico in na Ojstrico. Nemo sem zrl to krasoto in hitro krenil v dolino in naravnost h koči. Zdaj se je začel oglašati želodec, po pravici! Dobil je gorko kosilo. Star, prijazen oskrbnik koč mi je prav dobro postregel. Dober pešec moraš biti, da po kolovratenju čez vrhove in kotline navzgor in navzdol doseješ na Korošico. V neskaljenem miru, daleč od sveta, med skalnatimi grotami Dedca, Koroškega vrha in Ojstrice v višini 1808 m občuduješ ta pravljični svet. Oko ti najbolj strmi v skalnato piramido Ojstrice pred teboj; skala, sama skala! Zdi se, kakor da je nekdo pod vrhom Ojstrice nalašč zasadil žive mlaje v pozdrav planincem, v resnici pa je priroda sama zasejala nekaj grmičevja na nedostopno točko ruševin, ne da bi jo kdaj mogla prerasti.

Dosti imaš še hoditi do Kamniškega sedla, tri ure po Dežmanovi poti ali šest ur preko Ojstrice, morda še več, če počivaš med potjo ali šivaš hlače. Ako ti ni do oddiha v planinski koči, jo boš mahnil po gornji dolgi poti preko Ojstrice, sicer pa po spodnji (Dežmanovi) poti... S polnim želodcem in lažjim nahrbtnikom sem se odločil za Dežmanovo pot. Bilo je namreč že pozno. Najprej pelje pot po ravnem čez Petkove Njive, kjer se pase govedo. Kmalu je šlo navkreber; čim višje prihajaš, tem bolj rase strmina, tem lepši razgled v dolino se ti odpira.

Na slemenu Planjave si poiščem najbolj razgledno točko z udobnim počivanjem in se predam ugodju, ki ga pozna le oni, ki se mu z gorskega vrhunca prvokrat odpre obsežna panorama na vse svetovne strani. Namah pozabi ves trud, ni mu mar, kod in kako bo nadaljeval pot, radostno uživa slast trenutkov, ki bi jih najraje pridržal. Opisati? Ne! — Pred odhodom pregledaš najbližjo okolico, ki si jo pustil za seboj, a moraš misliti na nadaljevanje poti — solnce ne čaka. Nebo je še vedno jasno ko ribje oko, le na daljnem zahodu ni bilo dovolj prozorno, tam, kjer me čaka Triglav.

Poln lepih vtisov in vedrih lic sem prispel na večer v kočo na Kamniškem sedlu. Bila je skoraj prazna, le nekaj Hrvatov je bilo že tam. Kakor sem bil vso pot sam, tako sem tudi sedaj sameval. Bilo mi je prav. Meni namreč ugajajo planine predvsem takrat, ko so pogreznjene v mir in tihoto. Vriskači so mi bili vedno neprijetni. Kričanje spada, po mojem mnenju, tako malo v gore kakor v cerkev...

Naslednji dan sem hotel nadaljevati pot na Kokrsko sedlo, a zrasla je megla, da nisi videl deset korakov predse. Opustil sem misel, se obrnil domov in odtod proti Triglavu.

Ko sem neki dan lanskega avgusta stopil v gorenjski vlak, sem se v Mojstrano vozil z večjo družbo triglavskih romarjev. Ker so bili sami dobri znanci, mi je bila družina všeč. Dolg, nabito poln vlak, večinoma turistov, je komaj sopihal po ravnini. Ko je prispel na napeto progo onkraj Radovljice, so morali odključiti nekaj vozov, po katere se je vrnil stroj potem, ko je prve zapeljal na postajo Lesce.

V Mojstrano smo prispeli s skoraj enourno zamudo. Bilo je lepo vreme, le visoki vrhovi Julijskih Alp so bili v megli, kar pa nam ni delalo skrbi, ker se v popoldanskih urah to rado dogaja.

Po prijetni pešpoti in čez most preko Save Dolinke prispeš v Mojstrano, ob izlivu Triglavске Bistrice v Savo. Ker sem bil prvokrat tu, sem se z zanimanjem in strme razgledoval: zadaj proti severu leži visoko nad železniško postajo vas

Foto dr. Freljih Ivo

Pod planinami (Špikova skupina)

Dovje z znamenito cerkvijo sv. Klementa; naprej, proti jugu, pa so veličastno odprte tri Triglavske doline: Vrata, Kot in Krma. Ker smo bili namenjeni na Kredarico po Tominškovi poti, smo vstopili v mogočna Vrata med same gorske velikane, razvrščene pod prestolom kralja Triglava tam v dostojni razdalji treh ur.

Ustavili smo se pri koči »Fanika« pod Peričnikom in pohiteli tiste minute gor na mostič, od koder človeku sapo zapre, ko ob silnem bučanju s svetim strahom gleda, kako čez ozko skalo v lepem loku z višine 52 m pada ogromna masa vode v zeleni tolmun, odkoder med skalami odteka v bližnjo Triglavsko Bistrico. Nad glavnim slapom vidiš manjši, 20 m visok slap, ki teče po skalah nad prvim in se združi z njim pri njegovem izviro.

Prvi in končni dojem, ko sem gledal pred seboj ta mogočni pojav Peričnika, je bil — mir: mir duha, spokoj, mirno premišljevanje tega dne, vzvišene misli o večnem miru — nikakšnega strahu nisem čutil. Obenem mi je pogled na Peričnik pričaral v dušo zavest o davni, davni preteklosti. Vmislil sem si: Ko je Kristus živel in trpel, in dalje nazaj: ko je Mojzes peljal svoj Izrael skozi Rdeče morje, in še prej, je že bučal Peričnik — kaj pravite geologi? Res pa bo in je, da je slap Peričnik, ali kakor so ga pač imenovali, mogočen in svež danes, kakor je bil pred desetimi, stotimi, tisoči let. Peričnik je vtisnil v mojem srcu sliko lepote, ki bo ostala v njem nezabrisana, dokler ne bo nehalo biti.

Dalje, udobno, skoraj po ravnem v Aljažev Dom! Ko smo prispeli do Doma, je bila dolina že tonila v večerni senci. Le vrh Triglava se je še lesketal v svitu zahajajočega solnca. Uživali smo pogled na Triglav in njegov greben, rahlo zastrt po motnem vijoličastem soju, od njega obračali oči na njegove mogočne podložnike, stali smo pred Domom, dokler se niso prilesketale zvezdice. Ko je vse-naokrog zavladal blažen mir — nismo ga hoteli motiti in smo še mi potihlo govorili — in ko je nastala tema, smo stopili v kočo.

Zvečer in ponoči sem v Aljaževem Domu preudarjal to in ono. Dom leži, obdan od prijaznega gozdička, na mali planoti v gornjem delu Vrat, v višini 1115 m. Poleg njega je v gozdičku stara Aljaževa kočica in kapelica; pred njim je zgrajen umeten bazen za kopanje. Dom je moderno urejeno enonadstropno poslopje, ima več sob z eno do štirih postelj in skupna ležišča. To dandanes ne zadošča več. Ob sobotah in na dan pred prazniki hitro zmanjka ležišč in so turisti primorani, da spé po mizah, klopeh, stolah, hodnikih in celo na stopnicah. Moralo se bo misliti na povečanje števila ležišč. Razširjenje koče — se mi zdi — bi se ne izplačalo, ker bi bil Dom samo enkrat na teden zaseden, in to samo poleti. Kaj torej? Moje mnenje je, da bi se postavila na ravnici pred Šlajmerjevo vilo lesena baraka, ki bi se opremila s slamnjačami. Druga rešitev pa bi bila ta, da bi dalo SPD oskrbniku Doma na razpolago več šotorov, ki bi se v potrebi postavili na tisti ravnici; saj turist ne zahteva udobne hotelske sobe, zadostuje mu streha in slamnjača. — Tudi ta dan so bile vse postelje oddane. Spali smo na trdih tleh in na naslanjačih; zato ni bilo treba zjutraj nikogar buditi.

Navsezgodaj smo vstali in se napotili po Tominškovi poti na Kredarico. Pot vam je znana; čim višje se vzpenjaš, tem zanimivejša je. Vsakih 100 m opaziš označbo višine, v kateri se nahajaš. Ko prispeš v višini 1900 m, stojiš pred tako imenovanim Oknom. Skozi Okno greš po klinih navzdol. Onkraj prispeš v zasnežen žleb; ko prekoračiš to snežišče, vstopiš v steno, s klini zavarovano. Preko Okna in snežišča v žlebu je najtežavnejši del Tominškove poti, posebno še, če leži sneg — kakor lani — visoko v žlebu. Klini so v Oknu slabo razvrščeni; nadomestiti bi se morali z žico, ki bi od vhoda v Okno segala v polkrogu do žice pod steno. Žica je bila lani neporabna; morala bi se za pet do šest metrov podaljšati, od konca podaljška pa bi se napeljala na desno steno žleba, da bi služila za držaj pri prekoračenju snežišča. Ker je bil lani žleb precej visoko zameten in ga nismo mogli prekoračiti po običajni poti, smo morali onkraj Okna po snegu navzgor do prvega klina na steni Begunjskega vrha, kar bi znalo biti usodno. Ta del Tominškove poti ni pravilno zavarovan, se mi zdi. Od tu dalje je najzanimivejši del te poti. Po strmini, zavarovani s klini in z žico, se vzpenjaš enkrat navzgor, pa zopet po ravnem, vedno z lepim razgledom na vrhove in v dolino. Na višini 2060 m zagledaš že rob Kredarice. Tu zavije pot na levo pod steno Begunjskega vrha in se združi s potjo, ki prispe čez Prag; tu curlja studenček, ki je pravi blagor žejnim turistom.

Od studenčka pelje pot strmo navzgor. Kmalu se odcepi na levo markacija »V Staničevo koč«, mi krenemo na desno čez snežišče »Zeleni sneg«, vmes po širokih skalah na Kredarico v Triglavski Dom. V Triglavskem Domu, ki je ob navalu turistov zelo premajhen, smo si le počili, nameravani vzpon na vrh Triglava od tod smo opustili, ker so ga zakrile megle. Odšli smo po varnejši spodnji poti pod Malim Triglavom v Aleksandrov Dom. To je ena najlepših koč SPD. Leži na mali planoti na južni strani masiva Malega in Velikega Triglava nad Velim Poljem, s krasnim razgledom proti jugu, vzhodu in jugozapadu. Moderno urejena enonadstropna zgradba ima v pritličju jedilnico in kuhinjo, v prvem nadstropju sobe s posameznimi posteljami, na podstrešju skupna ležišča.

Vreme se je proti večeru zboljšalo. Zrak čist ko ribje oko, solnčni žarki so z rdečo barvo obličevali vrhove. Od zapada je potegnil veter, kakor bi hotel pred nočjo počastiti Njega, ki bo na zatemnelo nebo poslal tisoče lesketajočih se zvezd. Nastala je mehka noč, posedli smo okoli mize. Družba je bila židane volje, posebno še, ko nam je nad vse brižna oskrbnica postregla z okusnimi žganci. Smeh se je razlegal iz jedilnice, kamor smo se bili strpali, in ni pojenjal niti potem, ko smo bili v spalnici. Največ smo se smejali šaljivcu iz Beograda, rojenemu nekje v Sloveniji, ker jih je kar iz rokava stresal. Slednjic smo le pospali.

Družba treh gospodov, po govoru Hrvatov, je našo družbo prebudila. Hitro smo se pripravili na pot. Štopil sem pred koč in kar prevzelo me je — sanje bi ne mogle biti tako bajno lepe. Velikanska grebena Malega in Velikega Triglava sta v oslepljajočem zagonu bliskovito padala, prvi proti Kredarici, drugi proti Italiji. Hrapava, divja, nerodovitna skala; kamor pogledaš, povsod rjavkaste, sivopepelate, rdečkaste, temnomodre stene, čeri, kope, piramide, globeli, strmine. Na vrhu Triglava, na prečnih škrbinah, bel, osirotel in slaboten oblaček, prozoren kakor kometov rep.

V svitu jutranje zarje smo — štirje — krenili proti vrhu Triglava. Po gruščnati poti prideš k južni steni Malega Triglava. Tam zavije pot na desno skozi Vratca na malo polico, dalje na levo po jugovzhodnem hrbtu Malega Triglava, po dobro zavarovani poti na njegov vrh (2725 m) in dalje po ozkem grebenu na sedlo med Malim in Velikim Triglavom ter kmalu na vrh Velikega Triglava (2863 m). Spotoma si ogledamo marmornato ploščo z napisom: »In piam memoriam Marci Pernhart qui primus Triglavi panorama depinxit 6. VII. 1824 + 30. III. 1871« (Pernhart je bil koroški Slovenec, znamenit slikar gorá), in višje na robu drugo ploščo z napisom: »V spomin Valentinu Vodniku, ki je bil na Triglavu 20. avgusta 1795: »Sklad na skladu se dviguje, — golih vrhov kamen zid, — večni mojster ukazuje: — ‚Prid, zidar, se les‘ učit!‘ — Ob stoletnici postavila Aljaž in Matjan.« — Pet in petdeset metrov pod vrhom je v skalovje vsekana kaverna »Staničevo zavetišče«, v velikosti 2.20 × 2.20 × 2 m, kamor se lahko zateče deset do petnajst oseb. Bližajoč se vrhu, opaziš gori okrogel stolp, podoben velikemu možnarju z odprtino navzgor. Kot skrivnostna stražnica, postavljena tam na vrhu, se mi zdi ta stolp, kot najvišji izraz človeške drznosti, kakor smel krik, zagnan v sonce, v žvižganje vetra na odprtem morju in v globino zemeljskih prepadov. Neizrekljiv zanos te poganja naprej do njega. »Aljažev stolp« stoji zapisano na njem. Odpreš železna vrata; v 1.90 m visokem in 1.25 m širokem stolpu je prostora za šest oseb. Okrog in okrog ima razgledna okenca, v notranjosti pa naslikano panoramo z vrha vidnih gora. Pred stolpom je pritrjena železna škrinja, v njej je pečatnik in spominska knjiga. Solnce je pravkar izšlo, vsenaokrog očarujoč razgled! Vpišeš se v spominsko knjigo, pečatiš razglednice in kreneš zopet navzdol. V eni uri smo bili v Aleksandrovem Domu.

Po malem zajtrku je družba krenila proti Zajezerski dolini. Od Aleksandrove koč pelje pot v jugozapadni smeri navzdol. Kmalu krene proti zapadu in v pol uri prispeš, po dobro zavarovani poti ob južnem hrbtu Velikega Triglava, na drnasto planoto pod Šmarjetno Glavo (2368 m). Odtod pelje pot po skalah v polkrogu okoli Glave na sedlo Dolič (2151 m), pri mejniku med Jugoslavijo in Italijo krene proti jugu. Nekoliko časa pelje po ravnem, po snegu pod stenami Kanjavca (2568 m), kmalu pa se začne vzpenjati po gruščnati poti proti sedlu Hribaric (2357 m). Še enkrat se ozreš nazaj na Triglav in

Aleksandrov Dom ter nadaljuješ pot po širokih kamenitih ploščah z mnogimi snežnimi kotanjami. Kmalu prideš na pot pod Zelnarico 2320 m, od koder se ti odpre lep pogled na Zajezersko dolino »Sedmerih jezer«. Tu zagledaš tretje (»Zeleno«) jezero (1987 m), blede, zelenkasto jezerce, ki ima v sredini temen tolmun. Ne daleč od tretjega jezera leži na severozapadu drugo jezero (»Rjava mlaka« ali Jezero pod Kanjavcem) v višini 1993 m in prvo jezero (Jezero pod Vršacem) v višini 2002 m.

Pri Zelenem jezeru stopiš v Zajezersko dolino Sedmerih Triglavskih jezer. V začetku je dolina kamenita, a kmalu postaja bolj in bolj zelena z bujno alpsko floro in na desni strani se začne po visoki gorski planoti »Komni« razprostirati gozd. V pol ure prispeš do četrtega, največjega jezera (»Veliko« jezero), ki leži pod Zelnarico v višini 1830 m. Kmalu se prikaže 2091 m visoka Tičarica, a pod njo te čaka kočja »Pri Triglavskih jezerih«. Preden prispeš h koči, opaziš močan izvir kristalno čiste vode, ki po kratkem toku zgine pod zemljo. To je očitno gornji izvir Savice, t. j. Save Bohinjke. — Koča leži v višini 1683 m pod Tičarico. Od Aleksandrovega Doma imaš do nje štiri ure hoda, od Zlatoroga v Bohinju tri. Lepa, lesena zgradba leži na slikoviti planini v dolnjem delu doline nad petim in šestim jezerom. Pestra alpska flora in lepi izprehodi te vabijo v ta planinski raj. Od kočje imaš krasen pogled na peto jezero, ki tvori s šestim, malo nižje ležečim, v slučaju visoke vode eno samo jezero.

Bilo je že pozno popoldne, ko smo prispeli v kočjo. Ostala družba je od kočje hotela naslednji dan nadaljevati pot proti koči na Komni in na Voglu. Mene je dolžnost klicala naravnost v Bohinj, kamor sem se takoj odpravil v družbi dveh gospodov iz Zagreba. Pot pelje od kočje med Tičarico in jezeri proti jugu. Južno od šestega jezera je razpotje. Na levo pelje pot na Ovčarijo, desna, naša, pa na Komarčo. Pri »Beli skali« zavije pot na levo v polkrogu v dolnji del Zajezerske doline. Pod visokimi skalami po gozdu te pelje pot po dobri uri hoda do sedmega ali Črnega jezera (1340 m). Po gruščnati poti na levi strani lepega temnomodrega jezera dospeš v nekaj minutah na gornji rob 600 m visoke Komarče. Od tu se ti nudi krasen razgled na gornji del Bohinja, na Bohinjsko jezero, na srebrnobeli trak Savice; bučno šumenje njenega slapa se sliši do vrha Komarče. Z gornjega roba Komarče stopiš na levo po lepo izpeljani poti do korita hudournika navzdol. Po ovinkih z drevjem zaraslega pobočja te pelje pot do vodovoda, napeljanega od slapa Savice v elektrarno. Še pred žlebom naletiš na kačipot: »K izviru Savice«. Ko pa prekoračiš žleb, si v petih minutah na cesti k Zlatorogu, oziroma na desno k Savici.

Solnce je bilo že zašlo, ko smo prispeli na cesto. Grmenje slapa je spadalo k večerni harmoniji in je ni motilo; sicer pa vsepovsod blažen mir. Molče smo stopali, utrujeni po celodnevni hoji, po cesti do Zlatoroga. Prespan sem drugo jutro z očmi in dušo občudoval slap Savice, potem pa prehodil peš Bohinjsko kotlino do postaje Bohinjske Bistrice. Vlak me je zapeljal do Bleda, ogledal sem si Bled in ljudi, ki si ga lahko privoščijo, ter se vrnil iz Lesc domov.

Evo! Ti, uradniška para, vzemi v dobi letoviščarjenja poleg popotne palice in dobro okovanih čevljev s seboj veliko košaro židane volje in kreni isto pot! Vrnil se boš domov z nepopisno lepimi vtisi in — pomlajen.

Obzor in društvene vesti

Mladinski odsek SPD v Ljubljani je imel v času od januarja do aprila t. l. za dijake srednjih, strokovnih in meščanskih šol sledeča predavanja: prof. Mlakar: Na Špicbergih; dr. Brilej: Na Olimpu; prof. dr. Bohinec: Prirodni parki; prof. Petkovšek: Planinske cvetice. Zadnje je bilo prvikrat tako zelo obiskano, da se je ponovilo v večji dvorani na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. — Gospodje predavateljci so pri mladih poslušalcih vsi zbudili največje zanimanje. Hvala njim kakor Trgovski akademiji in Tehniški srednji šoli, ki dajeta svoje dvorane planinski mladini brezplačno na razpolago. Na programu imamo še več zanimivih predavanj.

Kolonije Mladinskega odseka. S pomočjo Mladinskega odseka SPD bodo nekatere srednje, strokovne in meščanske šole uredile v počitnicah več kolonij v planinah. Najvažnejše postojanke bodo: Malnarjeva koča pod Črno Prstjo, Planina na Lazu v Bohinju, Log pri Kranjski Gori in Kamniški Bistrici. Druge se še pripravljajo.

Nagrada za najboljši spis. Mladinski odsek SPD je za najboljši planinski spis razpisal sledeče nagrade: 1. Za pristop na Triglav v gotovini 200 din in tri proste prenočnine v planinskih postojankah. — 2. Letnik 1938 »Planinskega Vestnika«. — 3. Broširan letnik 1937 »Planinskega Vestnika«. — Vsak dijak-planinec ima pravico do nagrade. Najboljši spis bo priobčen v »Planinskem Vestniku« in še posebej nagrajen.

Varstvo planinskih cvetic. Dijaki Tehniške srednje šole in dijakinje II. drž. realne gimnazije v Ljubljani izdelujejo lepak, ki bo opozarjal mladino in druge na varstvo planinskih cvetic.

Legitimacije mladih planincev dajejo lastnikom pravico do proste vstopnine in polovične prenočnine v planinskih kočah in domovih SPD, polovično voznilno na železnicah v skupini štirih oseb (»objava« S. P. D. potrebna!) in ugodnosti pri prehrani v planinskih kočah. — Mladim planincem pa, ki imajo to legitimacijo, se pod kaznijo prepoveduje v zaščitnih planinskih prirodnih parkih utrpati kakršnokoli cvetico, povsod drugod pa zaščitene cvetice, ograzati življenje planincev in živali z valjenjem skal in kamenja po gorskih pobočjih, kuriti na opasnih krajih v gozdu, se nevljudno vesti proti drugim, hoditi po prepovedanem svetu in motiti lov. Prestopke kaznuje SPD z odvzemanjem vseh ugodnosti v planinskih kočah in na železnici. Večje prestopke pa javi staršem, šolam, predstojnikom in oblastim. — P. K.

Raško V. Dimitrijevič, »Knjiga o planini«. Beograd, Francusko-srpska knjižara A. M. Popovića. — V začetku marca t. l. je izšla ta knjiga, skromna po obliki in obsegu — samo pet pol — a izredno bogata po vsebini: posvečena je realnemu pomenu in idealnemu namenu planinstva — in izredno pomembna po svojem pojavu samem: spisal jo je vseskozi po lastnih planinskih izkušnjah in občutkih, pridobljenih v naših planinah, priznani srbski lep slovni pisatelj in esejist (piše v srbščini in francoščini) profesor Raško V. Dimitrijevič; in končno: izšlo je delo kot 2. knjiga »Biblioteke PEN-kluba«, torej v znaku svetovnosti. Predgovor knjigi sem napisal jaz; g. pisatelja sem spoznal lani v zvezi z njegovim člankom o Kočni, ki je objavljen v lanskem letniku našega Vestnika, in sem zato mogel v »predgovoru« z zadoščenjem oglasiti, da se je z g. profesorjem ravno v Beogradu, kjer smisel za planinstvo še davno ni prodril v široko ljudstvo, pojavil nov glasnik in prerok pravega planinstva, mož širokega vidika in globokega čustva, izvrsten samostalen plezalec, ki po naših planinah ne hodi samo s podplati, ampak poleg vse telesne spretnosti s svojo duhovnostjo in moralnostjo poduševljuje svojo pot, vso okolico, naravo in človeka. Naš avtor-planinec ni potopisec, on je pesnik, esteta, psiholog, predvsem: blag človek.

Z vidika svojega tridesetletnega planinarjenja je pisatelj na čelo svoje knjige postavil svoj »confiteor«, ki se v posnetku glasi: »V planine hodim zaradi plezanja. Zraven pa hočem, da tam, v krogu velike Prirode, živim svoje posebno življenje, različno od onega, ki mi je naloženo in ki ga hrabro prenašam. V samoti visokih vrhov spoznavam pravo vrednost vsega in ne vzdrtim niti tedaj, kadar moram zreti smrti v oči. Planina je življenje in smrt. Le alpinist pojmi globoko značaj alpinizma.«

V nastopnih člankih (štirinajst jih je) je pisatelj v rahli časovni zvezi postavil nekako zunanjo in notranjo biografijo svojega planinstva. V prvem članku, pisanem z ljubko prisrčnostjo, vidimo, kako ga je planina, najprej Jastrebac, potem Rudnik s steno Ostrovico, nato Suva Planina, koje strme in težke stene še čakajo prvovzponcev, mikala in vabila kot otroka, dečka, mladeniča, dorašlega moža, vabila z značilnimi posebnostmi strme zgradnje, širokih planjav, temnih tihih šum, s floro in favno, pa ga tudi pozivala, da se izpopolnjuje telesno, a da telesnost pojmuje kot pot k poduševljanju planinskega udejstvovanja. Kar smo tudi drugod opazovali, se uresničuje tu: alpinista nascitur!

Ker mu domače gore niso zadostovale, se je obrnil k našim slovenskim planinam; njim posveča svoje počitnice in se je v njih udomačil docela, bodisi

v družbi z našimi najboljšimi (Joža Čop) ali najrajši sam na samotnih plezalnih vzponih. Tako je vsa ostala knjiga zbirka navdušenih esejev — tako lahko rečemo — o naših najizrazitejših vrhovih. Začenja se s Škrlatico; lepo in pravilno pravi pisatelj, da je Škrlatica za Julijske Alpe to, kar je Kočna za Savinjske. Na njo se pisatelj ni vzpel po navadni, zaznamovani poti (takih potov se izo-giblje), ampak od strani Rokavov, čisto sam ter v megli in dežju. — Nato sledi spis o Kočni, njegovi ljubljenci; vrline tega spisa so naši bralci spoznali lani iz Vestnika, kjer je v slovenski natisnjen; v knjigi ga beremo v izvirnem jeziku, izpopolnjenega s pesniškim uvodom. — Sledi vzpon na Mrzlo goro; zopet brez pota, sam, v strašni nevihti. — Mojstrovina, resna, s pritajenim humorjem, je oris vzpona čez Triglavsko steno (Jugov Turn) pod vodstvom Joža Čopa, čigar originalnost je imenitno zadeta. — Knjigo zaključuje sedem ljubkih črtic-silhuet, ki jih je pisatelj zajel prav iz srca; opevajo (tako lahko rečemo) pa gozd v dežju, gorsko tišino, planike (ne planinke!), življenje v šumi, krasoto Martuljka, globoko molitev pod Oltarjem in se končajo z idilo v planinski koči, kamor se plezalec zateče.

Knjiga bodi prvi planinski evangelij v srbskih krajih! Čitajte pa jo tudi Slovenci. Vredna je tega in — poceni (stane samo 10 din). Škoda, da je ostala brez slik; za pisateljevo prizadevanje v tem oziru založništvo, žal, ni imelo razumevanja.
Dr. Jos. Tominšek.

Vareschi-Krause: Der Berg blüht: Založba F. Bruckmann, München (80 str., 72 celostranskih slik-fotografij). Cena 90 dinarjev. — Od pravega alpinista se ne zahteva samo, da obvlada vzponsko tehniko, letno in zimsko, temveč tudi osnovne pojme iz mineralogije, geologije, planinske botanike ter seveda, da pozna planinsko slovstvo. Pred vsem pogrešamo ilustrovano planinsko botaniko v slovenskem jeziku; prisiljeni smo, da segamo po slični literaturi tujih narodov. »Gora v cvetju«, s podnaslovom »doživljanje in razlaga planinskih rož v besedi in sliki«, je z nazornim besedilom in še bolj z dovršenimi slikami dober zbornik za planinsko floro. Besedilo temelji na strogi znanstvenosti, a je poljudno in celo pesniško ter vse naslonjeno na posamezne slike. Slike tvorijo bistvo knjige; priznati je treba, da so mojstrske po izbiri in izdelavi. Avtor porablja vse mogoče »trike« moderne fototehnike (fotomontažo, umetno prenašanje objektov, umetno kompozicijo z ozadjem, grupacijo, gradacijo, umetne osvetlitve celo pri dnevni svetlobi, umetno zameglitev, retušo), ki jih povprečni opazovalec ne zazre, ki pa močno poudarjajo osrednji objekt: planinsko rožo. S sliko in z besedilom je zastopanih 71 planinskih cvetk. Ob sklepu knjige je seznam cvetlic, z vsemi potrebnimi podatki o vsaki. Planincu, ki ne obežuje svojega klobuka s planinskimi rožami, temveč hoče spoznati njih bitje in klitje, bo ta knjiga doživetje v sliki in besedi.
Velepič Ciril.

Plezanje v dvorani. Leta 1905. so Švicarji ustanovili v Bernu prvi alpski muzej, šest let kasneje Nemci svojega v Münchenu. Od tega časa do danes imamo širom Evrope že celo vrsto teh kulturnih ustanov.

V okviru razstave v Torinu so prišli Italijani zdaj z novo idejo na dan. Pod vodstvom Italijanskega Alpskega kluba (CAI) ter Italijanskega Akademskoga Alpskega kluba in s sodelovanjem mnogih italijanskih alpinistov in gorskih vodnikov so ustanovili v Torinu tako rekoč živ alpski muzej. Poleg naprav, slovstva in zgodovine alpinizma, kar najdemo danes več ali manj v vsakem takem muzeju — nam tam predočujejo razvoj alpinizma do najnovejšega časa. Kot pravo iznenadenje so postavili prvokrat tako zvani »Rocciodromo«. To je umetno zgrajena, osem metrov visoka granitna stena, na kateri razkazujejo znani vodniki iz Courmayeur-a osnovne pojme tehnike v vzponu in sestopu. Na ta način si občinstvo približno predstavlja, n. pr. kako alpinisti dandanes premagujejo gladke stene. Pri tem seveda ni objektivnih nevarnosti glede vremena, padajočega kamenja, mraza in vročine, vetra in tudi ne ekspaniranosti, tako da ta stena pokaže samo moderno tehniko ravnanja in varovanja z vrvju in s klini — kakor so to večkrat tudi v filmu poskušali.

Razstavljalci se zavarujejo proti očitku, da so imeli namen z »Rocciodromom« plezalski sport ponižati na nivó cirkuške predstave; hoteli so le zbuditi pri obiskovalcih vsaj slutnjo o tehničnih nevarnostih, ki dandanašnji čakajo plezalca v stenah.
A. Kopinšek.

Ignacij Fludernik, osemdesetletnik. — S 1. febr. t. l. je dosegel osemdeseto rojstno leto ta podjetni, neugnano trdni in bistri, po vsej gorenji Savinjski dolini znani posestnik in gostilničar na Ljubnem, skozi več desetletij markantna osebnost v tem lepem trgu pod Raduho. V zgodovini slovenskega planinstva v Savinjskih Alpah je zavzemal Fludernik v Frischaufovi in Kocbekovi dobi večkrat važno mesto. Zelo se je trudil za zgradbo ceste Ljubno—Solčava (od 1894 dalje), pod njegovim vodstvom so se nadelovala pota iz Robanovega Kota na Moličko planino in na Korošico in pomagal je graditi kočo na Korošici, kamor je sploh najrajši zahajal; v zadnjem desetletju mu je bila izročena skrb za napredek planšarstva.

Dve smrtni nesreči. († Jožef Ferk v Hudičevem grabnu, † Artur Schöpf na Komni.)

Navdušen planinec in član SPD, 26 letni trgovski sotrudnik Jožef Ferk, ki je prehodil vse naše domače planine in obiskal tudi vrhove v Italiji in Nemčiji, se je s prijateljem šel 24. aprila t. l. v plezanju vežbat v Hudičev graben pri Celju. Na tkzv. »Dveh Cinah« sta se navezala na vrv, zabila kline, se zavarovala in sta pričela z vzpenjanjem. Pri tem je Ferk omahnil, padel kakih 15 m globoko, sicer obvisel na vrvi, a pri padcu dobil na glavi in tilniku težke poškodbe, ki jim je prihodnji dan podlegel. Pokopan je v Celju.

V Domu na Komni se je 10. aprila t. l. z majhno družbo nastanil 27 letni kantorist Artur Schöpf iz Chemnitza, da bi se smučal po tamošnjih širnih snežiščih. Dne 12. aprila se je družba odpravila proti Bogatinu, Podrti gori in Govnjaču. Schöpf se je po strmem snežišču spustil proti Govnjaču in je družbi, ki ni tvegala drznega smuka, izginil izpred oči. Ko so po položnejših plasteh obsmučali strmino, so našli Schöpfa na koncu plazišča globoko zaritega v sneg, z zlomljenim tilnikom, mrtvega. Prepeljali so ga v Dom na Komni in od tod v Srednjo vas, kjer so ga pokopali; na zadnji poti so ga spremlili tudi zastopniki smučarskega kluba »Bohinj«, čigar predsednik Tomaž Godec mu je v imenu Bohinjcev spregovoril poslovilne besede. Truplo bodo svoječasno prepeljali v domovino.

Nagrobni spomenik lanskim žrtvam plazu pod Storžičem. — Na lanski velikončni ponedeljek (29. marca 1937, P. V. 1937, 172 i. sl.) je pod Storžičem snežen plaz podsul devet Tržičanov (Ahačič Adalbert, Kostanjevec Ladislav, Lombar Vinko, Mladič Jožef, Ovsenek Miro, Plajbes Rudolf in Viljem, Stegnar Kristijan, Šarabon Vinko). Nad skupnim grobom jim je odbor za pomoč njihovim svojem zdej postavil spomenik, ki je bil na letošnji Veliki ponedeljek (18. aprila) blagoslovljen. Spomenik je zasnoval akademski kipar Boris Kalin; grobišče je po njegovem načrtu izvršil kamnoseški mojster Terčelj, g. Kalin sam pa je iz belega trogirskega marmorja izklesal 184 cm visok kip nadangela Michaela, postavljenega nad grobiščem. Ves spomenik učinkuje mogočno in ganljivo. Cerkveni del posvetitve je opravil tržiški župnik g. svetnik Anton Vovk. Spominke govore pa so imeli g. prof. Pavle Slapar, tržiški župan Janez Majeršič in Joško Rožman, ki je v imenu Tržiške družnice SPD prevzel spomenik v varstvo.

Blejska koča na Pokljuki, oddaljena 10 minut od Mrzlega Studenca, leži na idilični Grajski planini in je od 1. decembra l. l. dalje odprta in oskrbovana. Na razpolago je 10 ležišč za nerazvajane obiskovalce, ki so zadovoljni z žičnati mrežami, s travnatimi modroci, petrolejsko razsvetljavo in z vodo v škafu. — Vsa oskrba stane na dan 40 din, člani SPD in sportnih klubov uživajo pri prenočninah poseben popust. Prenočišče samo 10 din od osebe, za daljšo dobo popust. — Prehrana je prav dobra, trikrat na dan z dvema malicama. — Izleti na vse strani Pokljuke: do Sporthotela $\frac{3}{4}$ ure, na Koprivnik 1 uro, na Belsko planino, Gorjuše itd. — Pošta je v Sporthotelu na Pokljuki, služba božja ob nedeljah tudi v kapelici sv. Antona poleg Sportnega hotela, sicer pa v 1 uro oddaljenem Koprivniku. S. K. »Triglav« na Bledu.

Foto-Revija, mesečnik za vse panoge fotografije (naročnina 25 din za pol leta, Zagreb, Dalmatinska 6), prinaša v vsaki številki teoretične članke, praktična navodila in izbrane vzorce vsakovrstnih posnetkov. Revija je za amaterje poučna in zabavna.

Nalivna peresa

priznано najboljših znamk ima najceneje in v največji izbiri

Baraga Ludv.
Ljubljana - nebotičnik

Planinci fotografi!

Lepe fotografije kupuje za svoj list

Uprava „Foto Revije“
Zagreb, Dalmatinska 6

Mednarodna planinska foto razstava

KLUBA ČESKOSLOVENSKYCH TURISTU in
KLUBA ČESKOSLOVENSKYCH ALPISTU V PRAGI

od 27. avgusta do 11. septembra 1938

ob času kongresa Mednarodne Unije planinskih združenj

Pogoji:

1. Mednarodne foto razstave v Pragi od 27. avgusta do 11. septembra 1938 se morejo udeležiti le člani v Zvezi planinskih društev Kraljevine Jugoslavije včlanjenih planinskih društev, torej vsi člani Slovenskega planinskega društva.
2. Pošiljki slik za razstavo mora biti priključena od predsednika in tajnika dotičnega planinskega društva podpisana izjava, da je razstavljalec redni član v Zvezi včlanjenega planinskega društva.
3. Razstavljene bodo slike iz planinskih predelov, žanri, interjerji, narodne noše, običaji, portreti, tipi, planinska favna in flora. Slike morajo biti odlične v tehničnem in umetniškem pogledu.
4. Vsak razstavljalec more razstaviti neomejeno število slik. Žirijo sestavlja Mednarodna Unija, ki brezprizivno odloča o končni izbiri. Reprodukcijske slike se ne bodo sprejele. Razstavljalcem ne bodo vrnjene razstavljene slike pred zaključkom razstave.
5. Za najmanjšo velikost slike je predpisana mera 18×24 cm, za največjo velikost $44 \times 44 \times 2$ cm. Slike se morajo dostaviti nekaširane Glavnemu odboru SPD.
6. Vse slike za razstavo morajo biti dostavljene najkasneje do 1. julija 1938 na naslov

Glavni odbor Slovenskega planinskega društva
Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/1.

Celjska koča

vabi na izlete

Frischaufov dom na Okrešlju

Prekrasna lega v osrčju Savinjskih Alp. Nadmorska višina 1400 m. Priljubljena izletniška točka za posetnike Logarske doline. Udobna izhodna postojanka za ture na vse vrhove v Savinjskih Alpah.

Oskrbnik: Jaka Robnik

Mozirska koča na Golteh, 1344 m

Čist, gorski zrak. Krasni pašniki in gozdovi. Diven razgled. Pozimi idealen smuški svet. — Izhodišče: Mozirje v Savinjski dolini, z vsakdanjimi avtobusnimi zvezami s Celjem in železniško postajo Šmartno ob Paki.

Oskrbnik: Ivan Sevčnikar

Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini

Izhodišče za ture po Savinjskih Alpah in vzhodnih Karavankah. Avtobusne zveze v vse smeri. Prekrasna solčna lega. Nadmorska višina 750 m.

Oskrbnik: Fort Herle

Aleksandrov dom v Logarski dolini

Priljubljeno planinsko letovišče. — Kopalni bazen. — Avtogaraža. Gozdovi. — Travniki. — Vsakdanja direktna avtobusna zveza z Ljubljano, Celjem in žel. postajo Šmartno ob Paki. — Brezplačen povratek po železnici po 10-dnevnem bivanju.

Oskrbnica: Angela Knafličeva

Izlet planincev v Tatro

od 1. do 10. julija 1938

1. julija odhod iz Ljubljane z brzovlakom ob 23.56 uri.
2. julija prihod v Štrbske Pleso 1351 m, prenočevanje.
3. julija vzpon na Krivan 2496 m, sestop do Važecke kočje 1090 m.
4. julija odhod skozi Koprovo dolino na Koprovsko sedlo 2149 m do kočje pod Vaho, prenočišče.
5. julija vzpon na Rysy ter tura do Popradskega plesa 1513 m, prenočišče.
6. julija nadaljevanje ture preko Osterva 1984 m do Slecškega doma 1678 m.
7. julija vzpon na Polsky hreben 2208 m ter sestop do Zbojničke kočje.
8. julija preko sedla Priečno do kočje Terycho in dalje do kraja Kamzik.
9. julija zjutraj do Novi Smokovec ter dalje na železniško postajo Poprad, zvečer ob 21.03 prihod v Prago, prenočišče.
10. julija ogled mesta Prage, zvečer ob 22.48 odhod z brzovlakom preko Linza.
11. julija povratek domov v Ljubljano ob 16.45.

Vsak mora imeti veljaven potni list in od železniške uprave overovljeno člansko izkaznico za leto 1938.

Celokupni stroški so predvideni na največ din 1800.—.

Za udobna prenočišča, vodiče in nosače je preskrbljeno.

Udeleženci se morajo prijaviti pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4/I. najkasneje do

15. junija 1938.

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET
v Sloveniji

Ljubljana, Tyrševa 11

TUJSKOPROMETNA ZVEZA
za bivšo Mariborsko oblast

Maribor, Trg svobode - Grad

Glavni zastopstvi

„PUTNIK d. d.“ BEOGRAD

Podrobne informacije in prospekti vseh turističnih krajev Slovenije, zdravilišč, letovišč, planinskih postojank, kakor tudi posameznih turističnih obratov, hotelov, penzij itd.

Brezplačni nasveti, programi, rute in prospekti za potovanja, ter vse ostale usluge in navodila za potovanja v tu- in inozemstvo.

Vse vozne karte za železniški, pomorski in zračni promet v tu- in inozemstvu po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti.

Nakup in prodaja valut po najugodnejših dnevni cenah; kreditna pisma, potovalni čeki in hotelski boni.

Splošno priljubljeni izleti z železnico ter udobnimi avtobusi v tu- in inozemstvo; cenena pavšalna potovarja in bivanja na Jadranu.

Brez skrbi, poceni in udobno potujete s posredovanjem

„PUTNIKA“

Biljetarne, menjalnice in informacijske pisarne:

Bled, tel. 245

Bohinjska Bistrica

Jesenice, tel. 621

Jezersko

Korensko sedlo

Kranj, tel. 33

Ljubljana, Tyrševa 11, tel. 24-72, 41-31

Ljubljana, Hotel Metropol, tel. 33-84

Planina pri Rakeku

Celje, tel. 119

Dravograd-Meža, tel. 2

Gornja Radgona, tel. 21

Maribor, Trg svobode-Grad

tel. 21-22, 21-29

Maribor, glavni kolodvor, tel. 26-69

Ptuj, tel. 23

Rogaška Slatina, tel. 1

Sent Ilj, tel. 6